

STŘEDOŠKOLSKÁ ODBORNÁ ČINNOST

Obor č. 16: Historie

Poválečná reemigrace rumunských Čechů

**Martin Nedvěd
Ústecký kraj**

Louny 2018

STŘEDOŠKOLSKÁ ODBORNÁ ČINNOST

Obor č. 16: Historie

Poválečná reemigrace rumunských Čechů

Postwar Remigration of the Romanian Czechs

Autor: Martin Nedvěd

Škola: Gymnázium Václava Hlavatého, příspěvková organizace,
Poděbradova 661, 440 62 Louny

Kraj: Ústecký kraj

Konzultant: Mgr. Jaroslav Řeřicha

Louny 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou práci SOČ vypracoval samostatně a použil jsem pouze prameny a literaturu uvedené v seznamu bibliografických záznamů.

Prohlašuji, že tištěná verze a elektronická verze soutěžní práce SOČ jsou shodné.

Nemám závažný důvod proti zpřístupňování této práce v souladu se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších předpisů.

V Lounech dne .....

Martin Nedvěd

Poděkování

Chtěl bych touto cestou poděkovat panu Mgr. Jaroslavu Řeřichovi za vedení mé práce a panu Mgr. Zdeňku Zákutnému za její jazykovou korekturu. Oběma pánům mnohokrát děkuji za jejich obětavost!

Anotace

Ve své práci SOČ se zabývám přesídlením třetiny české menšiny z Rumunského království do Československé republiky ve druhé polovině 40. let 20. století. Reemigraci balkánských krajanů popisuji na příkladu rodiny Aloise Nedvěda (1905-1987) z obce Gerník v Banátě. Osou mé práce jsou jeho životní osudy, jejichž rekonstrukce se opírá primárně o vzpomínky jeho syna Aloise Nedvěda ml. (1934). Kromě orální historie je výzkum založen na dalším archivním bádání.

Mým cílem je přispět svým malým dílem k nadčasovému fenoménu migrace. Ta je i v dnešní české společnosti živým a citlivým tématem. Ani si přitom často neuvědomujeme, že u nás není ničím novým. Před 70 lety totiž právě migranti formovali nové československé pohraničí.

Klíčová slova

Dějiny 20. století; rumunští Češi; reemigrace; československé pohraničí

Abstract

In my thesis I deal with the transfer of one third of the Czech minority from the Kingdom of Romania to the Czechoslovak Republic between the years 1945 and 1949. I illustrate the remigration of our Balkan countrymen on the family of Alois Nedved (1905-1987), a native to the local community of Gernik in Banat. My thesis is focused on the description of Ceska's lifetime, which was primarily reconstructed on the memories of Alois Nedved junior (1934). My research is created not only on the oral history but also on a further archival study.

The aim of this work is to contribute my part to the timeless phenomenon of migration, which is still perceived as a current and sensitive issue in the modern Czech society. We do not even realize that there is nothing new for us in terms of migration. But in fact, the new Czechoslovak borderland has been shaped by migrants seventy years ago.

Key words

History of the 20th century; Romanian Czechs; remigration; Czechoslovak frontier

Obsah

1	Úvod.....	9
2	Teoretická část	10
2.1	Prameny a tvorba práce	10
2.1.1	Literární kánon.....	10
2.1.2	Archivní zdroje	11
2.1.3	Orální historie	12
3	Praktická část	14
3.1	Větev zapomenutá nebem i zemí	14
3.1.1	„Banátský Babylon“ jako historická země	14
3.1.2	Nástin českého osídlení v Podunají	14
3.2	Republika vás čeká!	16
3.2.1	Odčiňme Bílou horu.....	17
3.2.2	Právní základy.....	19
3.2.3	ČsPK v Rumunsku.....	20
3.2.4	Charakteristika krajanů	24
3.2.5	Motivy reemigrace	25
3.2.6	Transporty do ČSR	25
3.2.7	Hospodářské a sociální otázky po reemigraci.....	28
3.2.8	Slovanstvo na začátku své epochy – ohlas reemigrace v dobovém tisku	29
3.2.9	Parlament reemigrantů v Mariánských Lázních	32
3.3	Každodennost „osidlovacího díla“	33
3.3.1	Kořeny rodiny „Češků“	33
3.3.2	Gerník - místo, kde se zastavil čas.....	34
3.3.3	Alois Nedvěd (1905-1987)	35
3.3.4	Uprostřed stěhování národů	37
3.3.5	Češi z Rumunska na místa Němců	39
3.3.6	Nechá se vést v linii strany?	42
3.3.7	Z „divokého západu“ do města	44
4	Závěr a diskuse	46
5	Použitá literatura	48
6	Seznam obrázků a tabulek	52
7	Seznam zkratk	53

8 Příloha 1: Protokol o transferu osob české a slovenské národnosti z Rumunska do Československa.....	54
---	----

1 ÚVOD

V Banátě, historickém území na Balkánu, se v průběhu staletí vytvořila velmi pestrá směs národů; společenství vyznačující se od počátků svou multikulturalností a tolerancí. Není náhodné, že právě z banátské metropole Timisoara (maďarsky Temešvár) vzešel revoluční kvas, který smetl komunistickou diktaturu. Jedním z mnoha národů, obývajících Banát – rumunskou „bránu do Evropy“ – jsou i naši krajané. Proto je tento region nad Dunajem už dlouhá desetiletí přitažlivý nejen pro českou etnografii. Od 90. let sem spolu s jinou pomocí z ČR putují i turisté. Také díky tomuto oživení zahraničních styků už bylo o historii českého živilu v Banátě, zejména jeho rumunské části, napsáno nemálo knih a popularizačních článků.

I já jsem se přihlásil se svou prací. Chtěl bych v ní zpracovat jednu novější kapitolu z historie tamní české enklávy – návrat třetiny „rumunských Čechů“ do staré vlasti po II. světové válce a jejich následné osidlování vylidněného československého pohraničí. Reemigrace této skupiny byla už ve své době zastíněna např. rozsáhlejší repatriací tzv. Volyňských Čechů. To platí dodnes, kdy se této otázce věnují odborné publikace spíše okrajově, žádnou vědeckou monografii jsem na toto téma nedohledal.

Hlavní motivací ke psaní je pro mne vlastní rodinná historie, kterou plánuji při svém bádání plně využít (zálibu v genealogii jsem zdědil po svém strýci). Prostřednictvím osudů rodiny mého pradědečka Aloise Nedvěda (1905-1987) se pokusím popsat přesídlovací akci v širších dobových souvislostech a zařadit ji do kontextu našich moderních dějin. Cestou ke kořenům se pozastavím u krátké, ale přitom v mnoha ohledech zlomové etapy třetí republiky. Při svém bádání bych chtěl hlouběji pochopit a čtenáři nastínit ducha této doby limitované demokracie s přívlastky „lidová“ a „socializující“.

Co kdysi přivedlo mé předky až na samou jižní hranici Rakouské říše? Snad to bylo věčné hledání štěstí, „ztraceného ráje“, „země zaslíbené“. Stejná pohnutka hnala v r. 1947, půl roku před komunistickým pučem, zpátky do republiky i mého pradědečka Aloise Nedvěda (1905-1987). Na rozdíl od jiných nevstoupil do historie, nestal se hrdinou, ale drama 20. stol. se do jeho osudů promítlo. Právě z tohoto otisku dějin chci na začátku svého bádání vyjít. Primárně samozřejmě neusiluji o sepsání jeho biografie. Jen se vrátím k těm zvrátům „velkých dějin“, které ovlivnily běh jeho (ne)všedního života. Doufám totiž, že podaří-li se mi zrekonstruovat naši rodinnou paměť, nejen že tím více poznám sebe sama, ale i zrestauruji příslovečný střípek z mozaiky poválečného Československa.

Úvodní moto jsem si propůjčil od slavného historika každodennosti, obohacujícího svým specifickým úhlem pohledu. Osu jeho díla totiž tvoří život obyčejného člověka: „... nevěřit, že jen ti účastníci dějů, kteří dělají hluk, jsou ti nejdůležitější - jsou i jiní, mlčenliví ...“¹ Vydejme se po stopách jednoho takového – tichého svědka.

---

¹ BRAUDEL, Fernand. *Dlouhé trvání*. (The Longue Durée, On History. Chicago: The Univ. of Chicago Pr., 1980. 9, 226 s. ISBN-13 978-0-226-07151-0 Str. 38.)

2 TEORETICKÁ ČÁST

Úvodem bych rád popsal metody své práce. Prvním krokem na mé cestě k pramenům byl – lapidárně řečeno – sběr informací. Ve všeobecné studovně Národní knihovny jsem se seznamoval s dostupnou odbornou literaturou, navštěvoval jsem badatelnu Národního archivu a putoval i do Státního okresního archivu v Chebu. V neposlední řadě jsem vyzpovídal pamětníka, mého dědečka Aloise Nedvěda ml. (1934) a poznamenal si jeho vzpomínky na dětství v Rumunsku, reemigraci a nový domov v západních Čechách. Utřídění zdrojů je vedle studia pramenů hlavním výstupem teoretické části práce.

2.1 Prameny a tvorba práce

Použité prameny můžeme podle jejich povahy rozdělit na dvě základní kategorie: psané a nepsané. Do široké kategorie psaných pramenů počítáme zejména odbornou literaturu a archivní fondy. Nepsané prameny reprezentují v mé práci dobové fotografie a ústní vyprávění pamětníka.

2.1.1 Literární kánon

První autory píšící o české větvi v Rumunsku nacházíme v meziválečné době. Jmenovitě jsou to prvorepublikoví národopisci Jan Auerhan², Rudolf Urban³ a František Karas⁴. Jejich kanonické (ale už dávno zastaralé) práce národopisné povahy překonalo až v 90. letech dílo kolektivu československých akademiků, jejichž vlastivědná kniha „České vesnice v rumunském Banátě“ pak obsahuje i základní bibliografii ke zkoumané problematice.⁵ Za zmínku by stála i zajímavá diplomová práce obhájená na Ústavu etnologie a folkloristiky Filozofické fakulty Univerzity Karlovy „Příspěvek k problematice české menšiny v rumunském Banátě“, mapující původ českých kolonistů.⁶

Společným jmenovatelem všech výše uvedených knih, sloužících jako dostatečný úvod do studia, je etnografický úhel pohledu zaměřený primárně na život komunity. Budeme-li hledat historické práce zabývající se reemigrací (tématem mé SOČ), nepochybně dospějeme ke jménu moravského historika Jaroslava Vaculíka^{7, 8, 9}. Ten ve svém díle popisuje návrat

---

² AUERHAN, Jan. *Čechoslováci v Jugoslavii, v Rumunsku, v Maďarsku a v Bulharsku*. V Praze: Melantrich, 1921. 207 s.

³ URBAN, Rudolf. *Češi a Slováci v Rumunsku*. Nadlak: Ivan Krasko, 2005. 168 s. Dejiny - tradície - duchovné dedičstvo. ISBN 973-8324-74-2.

⁴ KARAS, František. *Československá větev, zapomenutá nebem i zemí. I, Čechové v Rumunsku*. V Praze: Spolek Komenský vlastním nákladem, 1937. 64 s., [8] s. obr. příl.

⁵ Jech, Jaromír et al. *České vesnice v rumunském Banátě*. Praha: Ústav pro etnografii a folkloristiku AV ČR, 1992. 202 s. Národopisná knižnice. Češi v cizině; 5. ISBN 80-85010-36-4.

⁶ ŠPOULA, Stanislav. *Příspěvek k problematice české menšiny v rumunském Banátě*. Praha, 1982. Vedoucí práce Iva Heroldová.

⁷ VACULÍK, Jaroslav. *Reemigrace zahraničních Čechů a Slováků v letech 1945-1950*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1993. 158 s. ISBN 80-210-0585-8.

zahraničních Čechů a Slováků do vlasti a jejich začleňování do hospodářského života poválečné republiky. Ani on ovšem o rumunské reemigraci nezpracoval monografii. Rumunsko je v jeho knihách jen jednou z mnoha kapitol, o kterých píše.

K pochopení dobové atmosféry třetí republiky mi dobře posloužila např. dizertační práce obhájená na Ústavu hospodářských a sociálních dějin FF UK „Nejsou jako my“, ve které Matěj Spurný „dokumentuje, jak poválečná touha po očistě společnosti otevřela cestu k diktatuře, jejíž počátky jsou v knize líčeny netradičně jako odpověď na poptávku velké části tehdejší české společnosti.“¹⁰ Určitě bych zmínil i inspirativní knihu Michala Pehra „Zápas o nové Československo“.¹¹

Závěrem připouštím, že obě otázky, etnografie rumunských Čechů i historie reemigrace obecně, byly českou vědou uspokojivě zpracovány. Jejich vzájemný průnik je však v literatuře stále nedostatečný a skýtá proto dostatek prostoru pro další bádání.

2.1.2 Archivní zdroje

Protože z literatury jsem mohl k tématu vyčíst jen základní informace, musel jsem postoupit dál k hlubšímu bádání. V knihovně AV ČR jsem pracoval s edicí dokumentů o reemigraci balkánských Čechů¹², která mi stala užitečným pramenem.

Důležitým zdrojem právní povahy byl „Protokol uzavřený mezi Republikou československou a Královstvím rumunským o transferu osob české a slovenské národnosti z Rumunska do Československa“.¹³

Prvním archivem, který jsem navštívil, byl Národní archiv v Praze, kde jsem studoval fondy Ministerstva práce a sociální péče – repatriace (MPSP-R), dále Osídlovací komise při ÚV KSČ a nakonec Ministerstva zahraničních věcí – výstřižkový archiv (MZV-VA). Ve výstřižkovém archivu jsem si všiml ohlasu v dobovém tisku. Ve Státním okresním archivu v Chebu jsem si vyžádal fondy Místních národních výborů v Žirovicích a Odřavě, abych se na problematiku podíval také optikou regionálních dějin.

- Fond 1146 **MPSP-R**

---

⁸ VACULÍK, Jaroslav. *Začleňování reemigrantů do hospodářského života v letech 1945-1950*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2001. 85 s. Studie Národohospodářského ústavu Josefa Hlávky; 2/2001. ISBN 80-238-7520-5.

⁹ VACULÍK, Jaroslav. *Češi v cizině - emigrace a návrat do vlasti*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2002. 73 s. ISBN 80-210-3001-1.

¹⁰ SPURNÝ, Matěj. *Nejsou jako my: česká společnost a menšiny v pohraničí (1945-1960)*. Praha: Antikomplex, 2011. 373 s. ISBN 978-80-904421-3-9.

¹¹ PEHR, Michal. *Zápas o nové Československo 1939-1946: válečné představy a poválečná realita*. Vyd. 1. Praha: NLN, 2011. 237 s. Knižnice Dějin a současnosti; sv. 41. ISBN 978-80-7422-082-1.

¹² NOSKOVÁ, Helena a VÁCHOVÁ, Jana. *Reemigrace Čechů a Slováků z Jugoslávie, Rumunska a Bulharska (1945-1954)*. 1. vyd. Praha: AV ČR. Ústav pro soudobé dějiny, 2000. 297 s. Studijní materiály Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR. sv.3.

¹³ *Protokol o transferu osob české a slovenské národnosti z Rumunska do Československa* – psp.cz. [online]. Dostupné z: http://www.psp.cz/eknih/1946uns/tisky/t0158_00.htm

Tato archivní sbírka byla pro mé bádání stěžejní. Čerpal jsem z ní informace o činnosti Československé přesídlovací komise v rumunské Oradea Mare (ČsPK v Rumunsku). Kartony obsahovaly důvěrné spisy, protokoly, zprávy o činnosti a korespondenci s ministerstvy z let 1947-1949.

Pro dějiny každodennosti mi posloužily archivované abecedně řazené „příhlášky k repatriaci“. Byla mezi nimi i přihláška Aloise Nedvěda (1905-1987) a jeho rodiny.

- **Fond 23 Osídlovací komise při ÚV KSČ**

Z tohoto fondu jsem si ke studiu vyžádal signatury 362 (záznamy o jednáních týkajících se reemigrace ze zahraničí) a 371 (reemigrace z Rumunska, korespondence 1946-1948).

- **Fond MZV-VA**

Ve své SOČ pracuji i s ohlasem reemigrační akce v dobovém tisku. Výstřížkový archiv jsem použil pro rekonstrukci jejího dobového mediálního obrazu a poměrů v osvobozené republice obecně.

- **Fond MNV Žírovice**

Nakonec jsem zohlednil i regionální dějiny. Rodina Aloise Nedvěda (1905-1987) byla po návratu do vlasti usídlena v západočeské obci Žírovice. Fond místního národního výboru obsahoval seznamy reemigrantů i jejich žádosti adresované úřadům.

- **Fond MNV Odrava**

Lokální dějiny stále pokračují. Po necelých dvou letech v Žírovicích se rodina Aloise Nedvěda přestěhovala do osady Kornov (dnes Obilná, část obce Odrava). Z fondu MNV jsem si vyžádal složku „Konfiskace zemědělského majetku“, obsahující přidělové listiny a jejich upřesnění.

Specifickým pramenem byl soukromý archiv rodiny Nedvědovy. Obsahoval psané i nepsané zdroje. Mezi psané zdroje řadím např. reemigrační průkazy, potvrzení přihlášky trvalého pobytu či dekret o udělení čs. státního občanství. Dále bych zmínil rodokmen rodiny Nedvědovy, vytvořený roku 1987 mým strýcem Aloisem Nedvědem (1962-2014) na základě studia gernické farní matriky. Nepsané zdroje jsou v rodinném archivu zastoupeny fotografiemi z Rumunska (Gerník) i poválečného Československa (Žírovice, Obilná).

2.1.3 Orální historie

Cenným pramenem, který mi poslouží podívat se na velké dějiny optikou obyčejného života, bude svědectví mého dědečka Aloise Nedvěda ml. (1934), který je pamětníkem reemigrační akce. Jeho vzpomínky jsem si poznamenal už v první fázi práce, před začátkem samotného psaní. Tento zdroj bude základem pro líčení každodennosti na příkladu rodinné historie v poslední kapitole SOČ.

3 PRAKTICKÁ ČÁST

3.1 Větev zapomenutá nebem i zemí

„Zdá se nám, jako by Bůh, usadiv všechny národy na patřičném místě, vysypal nakonec ze své dlaně zbytky do těchto končin, do banátského Babylonu.“¹⁴

3.1.1 „Banátský Babylon“ jako historická země

Jménem Banát byla od středověku nazývána část uherské koruny, rozprostírající se mezi řekami Tisou a Maroší, na jihu pak lemovaná Dunajem. Od poloviny 16. do počátku 18. století bylo jeho území v držení Osmanské říše. Turky vypudila až anabáze rakouského vojevůdce Eugena Savojského. Význam tažení byl velký, protože expanze k dolnímu toku Dunaje položila stabilní základy *podunajské* monarchie. Do habsburského soustátí byl zcela zpusťosený Banát přivtělen roku 1718 Požarevackou mírovou smlouvou. Jako okrajová provincie říše byl začleněn do tzv. Vojenské hranice – Militärgrenze, která byla vytvořena proti potenciálním tureckým útokům z pravého (jižního) břehu Dunaje, tvořícího přirozený limit. Obrana tohoto pomezí byla posílena hraničáři – obyvateli vesnic, kteří byli povinováni strážní službou. Systematická kolonizace této (doposud slabě zalidněné) krajiny začínala v první polovině 18. století. Novousedlíci budovali opěrné pevnůstky, stavěli cesty a silnice. Marie Terezie sem pozvala německé osadníky, ale postupně přicházeli i Maďaři se Slováky. Češi patřili k posledním kolonistům, kteří v Banátě hledali lepší budoucnost. Češi a čeští Němci byli podle země původu nazýváni místními „Pémové“, rozuměj „Bohémové“, obyvatelé Čech. V pohraničí osidlovali jižní hornaté a zalesněné pásmo. Do té doby byl tento téměř liduprázdný úsek v linii Banátské vojenské hranice nechráněný proti případnému cizímu útoku. Zalidnění divokého pralesa bylo tedy nezbytné nejen z hospodářského, ale i strategického hlediska.^{15, 16}

3.1.2 Nástin českého osídlení v Podunají

První vystěhovaleckou vlnu vyvolal agent vojenské správy Magyarly, obchodník se dřevem a nájemce erárních lesů, který do tohoto prostoru pod slibem blahobytu (přídělení půdy, osvobození od vojenské služby, roboty a daní) vylákal několik stovek přesídlenců z Čech, aby pro něj káceli stromy, přepravovali dřevo a pálili uhlí. Cesta po Dunaji na pramicích trvala přesídlencům dva měsíce. Roku 1823 založili osady Svatou Alžbětu a o rok později Svatou Helenu. Začátky v nové zemi byly těžké a Magyarly své lákavé sliby nedodržel. Roku 1826 byli obyvatelé obou těchto vesnic na svou žádost přijati mezi vojenské pohraničáky. Od té

---

¹⁴ KARAS, František. *Československá větev, zapomenutá nebem i zemí. I, Čechové v Rumunsku*. V Praze: Spolek Komenský vlastním nákladem, 1937. 64 s., [8] s. obr. příl. Str. 54.

¹⁵ Jech, Jaromír et al. *České vesnice v rumunském Banátě*. Praha: Ústav pro etnografii a folkloristiku AV ČR, 1992. 202 s. Národopisná knižnice. Češi v cizině; 5. ISBN 80-85010-36-4. Str. 10-18.

¹⁶ SVOBODA, Jaroslav a kol. *Banát: turistický a vlastivědný průvodce českým Banátem*. Vyd. 3. Brno: Kudrna, 2009. 164 s., [22] s. obr. příl. Kudrnovy průvodce světem; 1. ISBN 978-80-260-0263-5. Str. 10-13.

doby muselo na „stráži“ v neustálé pohotovosti hlídat několik obyvatel. Jiné oddíly chodily na dlouhé „kordony“. Služba to byla těžká a přísná.

Druhou českou kolonizační vlnu pak již vyvolaly a zajišťovaly samy rakouské orgány, protože potřebovaly další pohraničníky. V letech 1827-1828 bylo založeno vojenskou správou šest dalších českých vesnic včetně největší české kolonie Gerník ležící přes 2 hodiny daleko od Svaté Heleny. Jednalo se sice o kolonizaci vnitřní, v rámci jednoho státu (České země i Banát byly tehdy součástí habsburské monarchie), v banátské vojenské hranici ale platily jiné zákony, které slibovaly kolonistům lehčí život, což bylo největší motivací ke stěhování. I tak ale přesídlenci netvořili ve svých původních domovech žádný proletariát. To ostatně také vyplývá z instrukcí Dvorské válečné rady ve Vídni, které říkají, že nemajetné rodiny jsou pro kolonizaci nevhodné. Převahu měli proto čtvrtlánici, chalupníci a řemeslníci, tedy vesměs poddaní, kteří si přesídlením polepšili. V Čechách byli svou vrchností propuštěni z poddanství a ve Vojenské hranici dostali půllán půdy (cca 8 ha).

Roku 1861 připadl Banát (s výjimkou Vojenské hranice, která zůstala Rakousku do r. 1873) opět Uhersku. Protože maďarizace zasáhla i do odlehlé české kolonie, musela komunita v této době čelit odnárodnovacím tlakům. Po I. světové válce byl Banát při novém uspořádání Evropy rozdělen mezi Rumunsko, Jugoslávii a Maďarsko. Oblast osídlená českými kolonisty se stala součástí velkorumunského státu.^{17, 18, 19, 20}

Zatímco ve Velké válce bojovali krajané v rakousko-uherské armádě po boku ostatních národů monarchie, II. světová válka je zastihla jako rumunské občany a mnozí z nich museli sloužit na východní frontě. Až poválečná léta se stala mezníkem v dějinách českých enkláv: československá vláda vyzvala k návratu krajanů rozptýlených ve světě zpět do vlasti. Její vyliďněné pohraničí bylo totiž třeba co nejrychleji osídlit a zajistit pracovní síly. Na akci se podíleli rumunští Češi spolu s rumunskými Slováky. V letech 1947-1949 odešla z českých osad v Banátě přibližně třetina obyvatel (např. z obce Gerník bylo přesídleno 42,8 % populace.)²¹

František Štědrónský ve své „Zprávě o situaci Čechů a Slováků v Rumunsku a o provedení přesídlovací akce“ ze dne 17. prosince 1949 zanesl přehledně do tabulky populační vývoj rumunských Čechů v oblasti Podunají:²²

---

¹⁷ Jech, Jaromír et al. *České vesnice v rumunském Banátě*. Praha: Ústav pro etnografii a folkloristiku AV ČR, 1992. 202 s. Národopisná knižnice. Češi v cizině; 5. ISBN 80-85010-36-4. Str. 10-18.

¹⁸ SVOBODA, Jaroslav a kol. *Banát: turistický a vlastivědný průvodce českým Banátem*. Vyd. 3. Brno: Kudrna, 2009. 164 s., [22] s. obr. příl. Kudrnovy průvodce světem; 1. ISBN 978-80-260-0263-5. Str. 100-105.

¹⁹ ŠATAVA, J.: *Češi v horách Banátu*. In: Lidé+Země, roč. 30, č. 12, 1981

²⁰ *Češi v Banátu* - gernik.eu. [online]. Dostupné z:

http://gernik.eu/index.php/%C4%8Ce%C5%A1i_v_Ban%C3%A1tu

²¹ Jech, Jaromír et al. *České vesnice v rumunském Banátě*. Praha: Ústav pro etnografii a folkloristiku AV ČR, 1992. 202 s. Národopisná knižnice. Češi v cizině; 5. ISBN 80-85010-36-4. Str. 171-172.

²² NA Praha, fond MPSP-R, karton 660, *Zpráva o situaci Čechů a Slováků v Rumunsku a o provedení přesídlovací akce ze dne 17. prosince 1949*

Tabulka 1: Přehled populačního vývoje. Srovnání několika úředních a soukromých statistik svědčící o vzrůstu českého obyvatelstva

Jméno	1830	1854	1890	1894	1910	1928	Před přesídl.	Po přesídl. ²³	Přesídl. do ČSR
Sv. Helena	338	313	757	627	811	916	1 170	590	580
Elesabetfelda	118	Celá osada přesídlila do Sv. Heleny.							
Garnic	469	564	1 029	1 290	1 025	1 054	1 153	659	494
Ravensco	237	216	418	460	350	350	437	328	109
Eibenthal	356	chybí	597	chybí	682	837	681	571	110
Sumita	123	chybí	418	chybí	424	510	450	410	40
Ogradena Nou	186	chybí	189	chybí	154	149	141	78	63
Bigar	266	215	282	302	367	453	Viz Berzasca. ²⁴		153
Berzasca	Hlavně z Garnicu a Ravensca.				265	134	786	579	54
Liucbova	Hlavně z Garnicu a Ravensca.					78	114	45	69
Orsova	Hlavně z Ogradena Nou a Eibenthalu.				246	246	271	213	58
Zlatita	Z Garnicu, Sv. Heleny a Sumite.				122	166	193	167	26
Mercina	Hlavně z Garnicu, málo z Eibenthalu.						167	43	124
Celkem	2 093	1 308	3 690	2 639	4 446	4 893	5 563	3 663	1 880

V roce 1928 bylo provedeno v této oblasti první rumunské sčítání lidu, které bylo nedokonalé a později bylo anulováno. Soukromé sčítání starostů obcí v roce 1930, které Urban²⁵ považuje za věrohodnější, vykazuje u prvních sedmi obcí rozdíl 864 osob ve prospěch Čechů:

Tabulka 2: Soukromé sčítání starostů obcí v roce 1930, které Urban považuje za věrohodnější

Jméno	Jiná národnost	Češi	Celkem	Domů
Garnic	0	1 389	1 389	217
Sv. Helena	0	960	960	224
Bigar	0	585	586	98
Ravensco	0	415	415	86
Eibenthal a Baia Noua	140	960	1 100	130
Sumita	0	660	660	116
Ogradena Nou	77	163	240	54
Celkem	217	5 133	5 350	945

3.2 Republika vás čeká!

„Země česká bude příští válkou rozdrobena a pohlcena. Potom my, osídlenci z Banátu, se vrátíme, zemi znovu zřídíme a zaplníme ji novým a lepším národem.“²⁶

²³ Rubrika „po přesídlení“ je rozdílem prvního poválečného sčítání z ledna 1948 a počtu reemigrovaných krajanů přesídlených do ČSR po 25. lednu 1949 (tj. datu sčítání).

²⁴ Bigar byl vedený pod obcí Berzasca. Ve vlastním Bigaru bylo asi 500 Čechů.

²⁵ URBAN, R. *Češi a Slováci v Rumunsku*. Nadlak: Ivan Krasko, 2005. 168 s. Dejiny - tradície - duchovné dedičstvo. ISBN 973-8324-74-2. Str. 48.

²⁶ *Češi v Banátu* - gernik.eu. [online]. Dostupné z:

http://gernik.eu/index.php/%C4%8Ce%C5%A1i_v_Ban%C3%A1tu

3.2.1 Odčičme Bílou horu

„Do pohraničí nejlepší Češi“ – s tímto podtitulem otisknul deník Práce 29. května 1945 článek „Před největším stěhováním Čechů v dějinách“. V něm se poprvé ozývá volání po návratu zahraničních Čechů: „Tvoříme svůj národní stát, ve kterém bude dosti místa také pro ty větve našeho národa, které žijí v zahraničí, kam je kdysi vyhnala chudoba domova. Veřejnosti bylo již oznámeno rozhodnutí o přestěhování českého obyvatelstva z Vídně a Rakous do vlasti. Ale též mezi Čechy na Volyňsku, v Rumunsku a v Bulharsku se projevuje zájem o návrat, který je nám proto zvláště vítaný, jelikož se tu jedná o zdatné zemědělské lidi.“²⁷

O hledání pionýrů do pohraničí mezi krajany z ciziny psalo 27. června 1945 i Svobodné slovo: „Při hledání schopných lidí možno se však obrátiti k reservoiru lidí, kteří se již jako kolonisté v cizím prostředí národnostně i hospodářsky dobře osvědčili. Reservoirem tím jsou naše menšiny a kolonie v zahraničí. Jistě by se rádi mnozí z těchto lidí rozhodli pro návrat do vlasti, kdyby tam získali bezpečnou existenční základnu, které kdysi nenašli, nebo kdyby tam měli pro svou podnikavost podmínky, jichž nedostatek je kdysi vyháněl z poněkud těsného českého nebo slovenského prostředí. Touto základnou může nyní býti, pro naše kolonisty v cizině, československé pohraničí po jeho očištění od německého živlu.“²⁸

Jak informovala Lidová demokracie 13. července 1945, delegaci zahraničních Slováků z jižní Evropy se dostalo i slyšení u předsedy vlády Zdeňka Fierlingera. „Projevili spontánní přání navrátit se do osvobozené vlasti jako tvořivá složka do budování národního a lidově demokratického československého státu. Současně se delegace vyslovila, že stejně jako Slováci touží se vrátit do vlasti i zahraniční Češi.“²⁹

5. ledna 1946 si na stránkách Svobodného Československa ve svém článku „K reemigraci menšin“ J. Foitík stěžuje: „Náš tisk takřka bez výjimky a také rozhlas málo si všímá otázky návratu Čechů do vlasti, nedostatečně tuto věc popularisuje a nevysvětluje její státně-politický a hospodářský význam, a tak se často děje, že jsou lidé, kteří místo aby vracejícím se lidem pomohli, dávají najevo nelibost a diví se, proč sem jedou, když se jim tam v cizině dobře žilo. Jsou lidé, kteří na vracející se migranty pohlížejí jako na element méněcenný, který se musí spokojit ve vlasti tím, abych tak řekl, co spadne se stolu.“ A dále pokračuje: „Představy o méněcennosti zahraničních krajanů se rozplynou, dáme-li si alespoň trochu práce, abychom se seznámili se vznikem našich menšin v cizině. Do ciziny neodcházelí naši lidé z většiny náhodou, za dobrodružstvím, nebo tzv. ztracené existence.“ Své motivy k pomoci krajanům vracejícím se do vlasti shrnuje ujištěním: „Lidé, kteří v naprostě cizím prostředí zůstali po

---

²⁷ *Práce: český deník v českých rukou [Čechy]*. Praha: Deník Práce, 1945-1997.

²⁸ *Svobodné slovo: [Praha - hlavní vydání]*. Praha: Melantrich, 1945-1996. ISSN 0231-732X.

²⁹ *Lidová demokracie: orgán Československé strany lidové*. Praha: Fidelis Schlée Pragoprint, 1945-1994. ISSN 0323-1143.

desítky let, ba i po staletí věrni svému národu, by jistě byli spolehlivým živlem v pohraničí, které potřebuje lidí pevných národních charakterů!“³⁰

Výzva k podpoře vracejících se krajanů se opět objevuje na stránkách deníku *Práce* 10. dubna 1946. Vláda tehdy předložila Prozatímnímu národnímu shromáždění návrh ústavního zákona o udělení státního občanství krajanům, vracejícím se do vlasti.³¹

O návratu krajanů z ciziny psaly 16. května 1946 i *Svobodné noviny*. Referovaly mimo jiné o zprávě MZV, která poprvé konstatovala, že „hodnotná půda v pohraničí byla již většinou rozdělena, takže pro reemigranty zbylo jí málo. Také přesídlení živnostníků a zejména řemeslníků z ciziny naráží na potíže, protože se zdá pohraničí živnostmi a řemesly již nasyceno.“ Jmenovitě článek zmiňuje i balkánskou reemigraci: „Rumunská vláda je ochotná jednat o reemigrační smlouvě a k návratu se přihlásilo již 25 000 Slováků, zatím se jich vrátilo 4000 až 5000. Celkem se očekává návrat asi 35 000 Slováků a 5000 Čechů.“³²

Jako o velkém úkolu psalo 2. července 1946 o přesídlení *Rudé právo*. „Nejzávažnějším úkolem je ovšem usídlení reemigrantů ve vlasti. Velká odpovědnost tu připadá Osidlovacímu úřadu a zvláště místním národním výborům a správním komisím. Při nich mají být zřízeny referáty pro zahraniční krajany.“ Závěrem dodává: „Je třeba si uvědomit, že se vracejí mnohdy po dlouhé době naši krajané, které vyhnala bída a nezaměstnanost z našich zemí a že se vracejí ve snaze pomoci své znovu osvobozené vlasti; že se chtějí zařadit do našeho hospodářského života, kde je jich tolik třeba.“³³

„Skřípe-li reemigrace opravdu a co dělat?“ ptá se 27. července 1946 Vojtěch Šubrt na stránkách *Národního osvobození*. Ve svém článku se zastává státní správy: „Nelze tvrdit, že bylo v mezích možností vykonáno málo.“ Konstatuje, že „reemigrace prošla teprve svou prvou, více méně spontánní fází a jest dosti důvodů k naději, že se rozvine k větším úspěchům, bude-li jí pomoheno.“ Své myšlenky shrnuje do odstavce: „Velká většina vrátivších se reemigrantů byla usídlena a našla nový domov, a zápasí-li někteří s nesnáze, jsou to nesnáze spojené s každým přesídlením a nesnáze, jimiž trpíme všichni. Vždyť tvoříme novou společnost a přetvářejí se všechny společenské vztahy. Není třeba se domnívat, že právě na reemigranty a další pomoc pro ně v tomto díle budování lepší budoucnosti všeho lidu nikdo nemyslí.“³⁴

Do diskuze přispěl i František Karas z *Čs. ústavu zahraničního* (*Lidová demokracie*, 6. srpna 1946). O osídlení mluví jako o úhelném kameni nové republiky, obhajuje krajany (oslovuje je bratři) a idealisticky vysvětluje jejich motivaci k návratu do vlasti: „Nečiní tak z důvodů zjištěných – naopak, zanechávají nebo hodlají zanechat v dosavadních sídlech těžce nabyté

---

³⁰ *Za svobodné Československo: deník československé branné moci*. [S.l.]: Oddělení osvěty a propagandy, 1944-1946. ISSN 1805-7403.

³¹ *Práce: český deník v českých rukou [Čechy]*. Praha: Deník Práce, 1945-1997.

³² *Svobodné noviny: list Sdružení kulturních organizací*. Praha: Sdružení kulturních organizací, 1945-1948. ISSN 1802-6273.

³³ *Rudé právo: orgán Komunistické strany Československa*. V Praze: [s.n.], 1920-1995. ISSN 0032-6569.

³⁴ *Národní osvobození*. Praha: Pokrok, 1924-1948. ISSN 1804-9168.

jmění. Žene je touha po rodné půdě, po českých lánech se šumějícími klasy i loukách, plných vůně z pokoseného sena, nebo po tatranských holích, stezkách a plesech. Dobře si vzpomínají, jak za úmorné práce i odpočinku, za veselí i nemoci, v dobách dobrých i zlých toužili po rodné zemi, položené v srdci Evropy, po zemi krásné, zemi milované, nejkrásnější ze všech na světě...“

Dr. Karas dále žaluje: „Smutně působí, když vládní kruhy zahraniční krajanů vítají, ale místní úřady a obyvatelstvo dívá se na ně jako na nežádoucí přistěhovalce.“ A co víc? „Každá křivda a nevděk bolí. Bolí tím více ty, kdož se vracejí po letech a desítkách let domů. Má někdo z nás srdce, aby ranil tyto naše nejlepší z nejlepších?? Aby jim ztrpčil první kroky do zaslíbené země, po které tak toužili?“³⁵

3.2.2 Právní základy

Výzva k budování národního státu nabyla své právní formy už v tzv. košickém vládním programu přijatém dne 5. dubna 1945. Prohlášení se zmiňuje o tom, že vláda počítá s návratem zahraničních krajanů a jejich usazením v pohraničních krajích – repatriací.³⁶

Dalším mezníkem v přesídlovací akci bylo usnesení vlády ze dne 31. července 1945 o reemigraci.³⁷ To bylo dále modifikováno usnesením vlády ze dne 28. května 1946, které ukládá provádění reemigrace ministerstvu sociální péče. 29. dubna 1946 vešel v platnost ústavní zákon č. 74/1946 Sb. o udělení státního občanství krajanům vracějícím se do vlasti³⁸ a zákon č. 75/1946 Sb. přiznávající reemigrantům určité hospodářské a právní úlevy, kterých bylo potřeba k tomu, aby se jim umožnilo nebo usnadnilo nastoupení či provozování povolání (zaměstnání). Bylo to např. přednostní posouzení při úředním rozhodování, zkrácení nebo prodloužení lhůt atp.³⁹

Reemigrace v Rumunsku nabyla konkrétních forem uzavřením protokolu ze dne 10. července 1946: „Protokol uzavřený mezi Republikou československou a Královstvím rumunským o transferu osob české a slovenské národnosti z Rumunska do Československa“. (Viz Příloha I.) Touto mezistátní dohodou se povolovalo přesídlení rumunských občanů nebo bezdomovců české a slovenské národnosti do ČSR. Zároveň se povolovalo zřízení potřebných úřadů na území Rumunska. Přesídlenci si směli vzít bezúplatně svršky, vývoz vyšších hodnot byl ale

---

³⁵ *Lidová demokracie: orgán Československé strany lidové*. Praha: Fidelis Schléee Pragoprint, 1945-1994. ISSN 0323-1143.

³⁶ *Košický vládní program*. Hlava XVI. [online]. Dostupné z: <http://www.moderni-dejiny.cz/clanek/kosicky-vladni-program-5-4-1945/>

³⁷ NOSKOVÁ, Helena a VÁCHOVÁ, Jana. *Reemigrace Čechů a Slováků z Jugoslávie, Rumunska a Bulharska (1945-1954)*. 1. vyd. Praha: AV ČR. Ústav pro soudobé dějiny, 2000. 297 s. Studijní materiály Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR. sv.3. Str. 37.

³⁸ 74/1946 Sb. *Ústavní zákon o udělení státního občanství krajanům vracějícím se do vlasti*. Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění [online]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1946-74>

³⁹ 75/1946 Sb. *Zákon o přiznávání hospodářských a právních úlev krajanům vracějícím se do vlasti*. Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění [online]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1946-75>

vyhrazen zvláštní majetkoprávní dohodě, ke které ale nakonec nedošlo. Prováděním reemigrační akce byl podle 14. článku protokolu pověřen vyšší úředník československého vyslanectví se sídlem v Oradea Mare (česky se město nazývá Velký Varadín).⁴⁰

3.2.3 ČsPK v Rumunsku

Dne 11. srpna 1946 zahájila v Oradea přípravnou činnost a propagaci prvotní dvanáctičlenná komise. Jejím prvním předsedou byl jmenován Dr. Ivan Bujna. Dne 31. prosince 1946 tam přijelo dalších 32 úředníků z Ministerstva sociální péče a expertů zájmových ministerstev (např. ministerstva vnitra, informací a zdravotnictví). Byla tak vytvořena „Československá přesídlovací komise v Rumunsku“. Do jara 1947 byl za pomoci důvěrníků (převážně místních učitelů) proveden soupis krajanů. Soupisová akce byla hodnocena jako velmi úspěšná. Již v roce 1946 byly natištěny slovenské letáky „Chcete pracovať na svojom a pre seba?“, „Chcete sa stať občanmi víťazného Československého štátu?“, nebo „Chcete obsadiť polia a majetky, ktoré sú pre Vás pripravené?“⁴¹

Jako příklad uvádím podobně patetický text jednoho z letáků: „Česi a Slováci! Rodní bratia a sestry v Rumunsku! Mat' rodná, zem československá, Vás volá! Československá republika, šťastný domov Slovákov a Čechov, otvára náručie, aby privinula všetky svoje deti, rozpráchnuté po širom svete, v cudzine. Státisíce Slovákov a Čechov vyše 200 rokov žije v cudzine. Nepriaznivé národné, náboženské a hospodárske pomery prinútili Vašich predkov vyst'ahovať sa z rodnej československej zeme. Ale vy ste stále krv z krvi našej a kosť z kosti československej, i keď mnohí v nepriaznivých národných pomeroch osvojili ste si aj cudziu reč. Slováci i Česi v Československej republike a Slováci a Česi mimo hraníc svojho štátu sú jedna československá rodina. Všetci Slováci a Česi hlásime sa k mohutnému Slovanstvu, ktoré je na začiatku svojej veľkej historickej epochy. Prijmite srdečný rodácky československý pozdrav a čujte úprimné slovo: Hláste sa povedome k českému a slovenskému národu! Vráťte sa domov! Vráťte sa k nám! Presídlite do Československej republiky! Nikdy v histórii slovenského a českého národa nebola taká príležitosť, ako je dnes. Slováci a Česi z celého sveta, spoza hraníc Československej republiky, môžu sa vrátiť do slobodnej vlasti, do svojho moderného, hospodársky silného, sociálne spravodlivého, kultúrne vyspelého československého štátu. Svitol deň novým slnkom, deň skutočnej slobody. Hrozná vojna skončila sa víťazstvom pravdy, demokracie, víťazstvom spojeneckej a najmä ruskej Červenej armády a tak víťazstvom Slovanstva. Ovocím tohto víťazstva je vzkriesená slobodná Československá republika, v ktorej je miesto pre všetkých Slovákov a Čechov, menovite i pre Slovákov a Čechov z Rumunsku. Vo všetkom Vám ochotne poradí Československá presídľovacia komisia v Oradea.“⁴² Tolik slova dobové propagandy.

---

⁴⁰ NA Praha, fond MPSP-R, karton 660, *Zpráva o situaci Čechů a Slováků v Rumunsku a o provedení přesídlovací akce ze dne 17. prosince 1949*

⁴¹ NA Praha, fond MPSP-R, karton 660, *Zpráva o situaci Čechů a Slováků v Rumunsku a o provedení přesídlovací akce ze dne 17. prosince 1949*

⁴² NA Praha, fond MPSP-R, karton 670, „Česi a Slováci! Rodní bratia a sestry v Rumunsku! Mat' rodná, zem československá, Vás volá!“

ČsPK krajanům slibovala, že jejich obce mohou vyslat do ČSR delegace, které si vyhledají usídlení atp. Při soupisové akci dostala každá rodina, „která nebyla aktivně proti ČsPK“, 1 kg cukru. Ten byl v té době v Rumunsku velmi drahý a na venkově téměř neznámý. Do „příhlášek k repatriaci“ byla poznamenána hodnota majetku krajana i výměra půdy jím žádané v Československu. To i přesto, že komisi muselo být známo vládní usnesení ze dne 10. ledna 1947, které stanovilo informovat reemigranty o tom, že nemohou počítat s přidělem zemědělské usedlosti ani živnosti a že republika potřebuje manuálně pracující – dělníky – do námezdního poměru. Tak si krajané ještě při přihlašování k reemigraci mysleli, že dostanou v ČSR minimálně tolik polností, kolik jich zanechají v Rumunsku. Právě z tohoto omylu pramenil velký úspěch soupisové akce a vítání československých úředníků jako osvoboditelů. Např. v Banátě jim jedna skupina vesničanů vyjela „v ústrety“ na koních. Během samotné přesídlovací akce už pak přicházelo jen zklamání a deziluze z nesplněných snů o hospodaření v českém pohraničí.

Přesídlování bylo organizováno z ústředí ČsPK v Oradea. Oblastní úřadovna pro Banát byla ve městě Timisoara. Její poloha ale byla hodnocena jako špatná. Vzdálení úředníci totiž měli jen malý styk s kompaktním českým osídlením v Podunají. Při mentalitě krajanů, kteří chtěli být s komisí v co nejužším styku, to byla velká chyba, která se odrazila na konečných výsledcích reemigrační akce. Zatímco rumunských Slováků z Rudohoří přesídlilo celých 47 %, Čechů z Banátu se vrátilo do vlasti jen 26 %.

Tím výčet prohřešků ČsPK nekončí. Ústředí komise budilo silný odpor v řadách místního rumunského obyvatelstva v Oradea svými hlučnými a nákladnými zábavami v paláci, který si ve městě pronajalo od katolického biskupského úřadu. Zatímco celá země trpěla hladem, členové komise utráceli za jedinou noc částky, které by stačily na měsíc několika rumunským rodinám. Českoslovenští úředníci v Rumunsku se také zhlédli ve své vlastní důležitosti a svévolně si vylepšovali oděv o čepicové odznaky a rukávové pásky Československé armády.⁴³ ČsPK se později snažila svůj obraz změnit: např. v listopadu 1948 její členové a reemigranti nabídli městu Oradea dobrovolnou brigádu – úpravu ulice vedoucí od nádraží k sídlu komise. Po vysazení lip a opravě vozovky byla třída v létě 1949 přejmenována na „Alej Klementa Gottwalda“.⁴⁴

---

⁴³ NA Praha, fond MPSP-R, karton 662, *Obežník ČsPK v Rumunsku, dne 17. mája 1947*

⁴⁴ NA Praha, fond MPSP-R, karton 660, *Zpráva o situaci Čechů a Slováků v Rumunsku a o provedení přesídlovací akce ze dne 17. prosince 1949*

Česi a Slováci v Rumunsku, čítajte!

Podľa dohody, ktorú uzavrela vláda Československej republiky s vládou kráľovstva rumunského o presídlení Slovákov a Čechov z Rumunska do Československa prišla do Rumunska Československá presídľovacia komisia.

Aké je poslanie komisie?

Oboznámiť vás s obsahom tejto dohody, informovať vás o možnostiach a spôsobe presídlenia, povedať vám, čo vás v Československej republike čaká, vykonať súpis Slovákov a Čechov, ktorí sa chcú presťahovať z Rumunska do Československej republiky.

Kto sa môže hlásiť na presťahovanie?

Každý, kto hovorí slovenskou alebo českou rečou, každý, kto je slovenského alebo českého pôvodu.

Kde sa môžete prihlásiť?

U Československej presídľovacej komisie v Oradea-Mare, alebo v jej oblastných úradovniach v týchto mestách v Rumunsku: Oradea, Nădlac, Orșova, Gura-Humorului a Bukurešť, **TIMIȘOARA**

a u pracovníkov, ktorých vysiela Presídľovacia komisia medzi vás.

Kedy sa môžete hlásiť?

Hned'! Dnes! Neváhajte a neodkladajte!

Tiskl J. Šefl a spol., Nusle, Krokova 2.

Obrázek 1: Dobový plakát: „Češi a Slováci v Rumunsku, čítajte!“, Zdroj: NA Praha, fond MPSP-R, karton 620

Bratia Česi a Slováci!

CHCETE

sa navrátiť do svojej rodnej vlasti

DO ČESKOSLOVENSKA?

Chcete sa osadiť a žiť medzi svojimi bratmi?

Chcete pracovať na svojom a pre seba?

Chcete, aby vaše deti chodily do slovenských škôl?

Chcete sa stať občanmi víťazného československého štátu?

Chcete obsadiť polia a majetky, ktoré sú pre vás pripravené?

Chcete nájsť dobre platenú prácu v továrňach?

*Ak chcete,
prídte,*

Prihláste sa u Československej presídľovacej komisie v Oradea alebo v jej oblastných úradovniach, ktoré sa postarajú o vaše presídlenie do Československej republiky!

vás čaká!

3.2.4 Charakteristika krajanů

První charakteristika krajanů v Rumunsku vychází z pera Dr. Václava Zieglera: „Povšechně o přesídlencích z Rumunska, tak jak je při přesídlení vidíme, jde o zdravý, čistotný a pracovitý lid. Zvláštností je, že mají veliký počet dětí, např. v jednom transportu o 1 000 lidech je až 400 dětí do 18 let. Při podrobnějším vyptávání vdaných žen jsem zjistil, že děti, které rodina dnes má, jsou pozůstalé děti z většího počtu předem zemřelých dětí a že jsou to tedy děti, o kterých přesídlenci říkají, „že přežily“, tedy jde o děti, které odolaly všem tvrdostem života našich krajanů v Rumunsku pro své dokonalé zdraví.“⁴⁵

Zpráva o revisi ČsPK v Rumunsku uvádí jako největší přednost reemigrantů jejich pracovitost, která nemá obdoby: „Chudí horníci, kteří pracují celou noc v dole, jdou takřka bez odpočinku hned ráno na své políčko. Pole jsou na skále s tenkou vrstvou ornice. Když ji spláchne déšť, vynosí ji v nůši zase nahoru. Zámožný sedlák, který má čeled', pracuje s ní vždycky také sám.“⁴⁶ Na otázku „Jací lidé jsou rumunští reemigranti?“ další zpráva odpovídá: „Jsou nenároční, netlačí se na přední místa, většina je připravena těžce pracovat, jen když na svém.“ Jako největší nedostatek uvádí „primitivismus“ lidí, kteří (slovy úředníka) „dosud líbají ruce, když přijdou na úřad“.⁴⁷

Dr. Václav Ziegler dále charakterizoval rumunské Čechy takto: „Krajané v Rumunsku ať Češi nebo Slováci jsou občané pracovití a výkonní, známí v Rumunsku svou pracovní spolehlivostí, po stránce zdravotní vcelku zdatní s výjimkou těch malých českých nebo slovenských obcí, kde pro vzdálenost jiných krajanských obcí již delší dobu probíhají vzájemné sňatky v příbuzenstvu, které mají jistý omezený degenerační vliv, populačně zejména v Rudohoří velice zdatní (v krajním případě až 21 dětí), národnostně naprosto spolehliví (po více než 100 letech mluví se v některých zcela od jiných krajinských obcích bez československé školy, původním zcela čistým nářečím toho kraje, odkud praotcové vesnice přišli). Politicky jsou naši krajané indiferentní.“⁴⁸

Politickou indiferenci krajanů zmiňuje ve své zprávě i František Štědranský, poslední předseda ČsPK v Rumunsku. Jejich lhostejnost přičítá kulturní zaostalosti a analfabetismu. Věřil, že z přesídlenců – vesnického proletariátu – vhodným školením vyrostou kádry komunistů. Kromě politické spolehlivosti se zamýšlí i nad jejich náboženským vyznáním: „Protože v odlehlých a neobyčejně roztroušených osadách, ve kterých ani krčmy nejsou, není jiné příležitosti ke shromáždění než v kostele, využívala toho církev a faráři k značnému vykonávání vlivu na lid. Změnou prostředí tento vliv opadne.“⁴⁹ Ve své předpovědi se Štědranský bohužel příliš nemýlil. Vytržení z původní komunity znamenalo pro mnohé Čechy

---

⁴⁵ NA Praha, fond MPSP-R, karton 559, *Zpráva o přesídlení Čechů a Slováků z Rumunska. Služební cesta Dr. Václava Zieglera od 6. do 26. 9. 1947*

⁴⁶ NA Praha, fond MPSP-R, karton 559, *Zpráva o revisi ČsPK v Oradea Mare*

⁴⁷ NA Praha, fond MPSP-R, karton 559, *Zpráva MPSP – Přítomný stav reemigračních akcí.*

⁴⁸ NA Praha, fond MPSP-R, karton 660, *Zpráva o služební cestě do Rumunska ve dnech 24. května až 5. června 1947.*

⁴⁹ NA Praha, fond MPSP-R, karton 660, *Zpráva o situaci Čechů a Slováků v Rumunsku a o provedení přesídlovací akce ze dne 17. prosince 1949*

a Slováci i ztrátu víry. Výjimkou jsou zvláště ti reemigranti, kteří byli usídleni na jednom místě spolu se svými soukmenovci. Celá přesídlená společnost si své tradice už udržovala o poznání lépe. Jako příklad takové reemigrantské pospolitosti mohou posloužit např. rumunští Češi ve městě Skalná, okres Cheb (z jejichž řad pochází i slavný fotbalista Pavel Nedvěd, nositel Medaile Za zásluhy).

3.2.5 Motivy reemigrace

O motivaci našich krajanů k přesídlení do republiky napsal František Štědranský, poslední předseda ČsPK v Rumunsku, toto: „Důvodem k přesídlení byl pro mnohé Slováci skutečně jen důvod národnostní. Silně se to projevilo v poměrně zaostalém Rudohoří, které v poslední válce připadlo na několik let Maďarsku, takže krajané si stěžovali na střídání „pánů“ a chtěli domů, kde děti budou chodit nerušeně do slovenských škol.“⁵⁰ I zpráva o revisi ČsPK v Rumunsku potvrzuje, že to nebyla jen sentimentální slova, ale skutečnost. Vlastenectví Slováků v Rudohoří, kteří si vydržovali československé gymnázium v Nadlaku (československé bez pomlčky!) a cvičili se v Sokole, bylo opravdové.

U primitivnějších krajanů v izolovaných horských komunitách, v jakých žili i rumunští Češi, rozhodovaly spíše hospodářské otázky. Největším motivem bylo sucho a velký hlad. Když se neurodilo, jedla se tam tráva, kořínky a brouci... Dalším motivem k přesídlení do republiky byla pro ně poválečná inflace a následná drahota v Rumunsku. Mnoho osob se také rozhodlo k reemigraci spontánně při lákavé propagační akci ČsPK, která byla na počátku vedena od osady k osadě.⁵¹

3.2.6 Transporty do ČSR

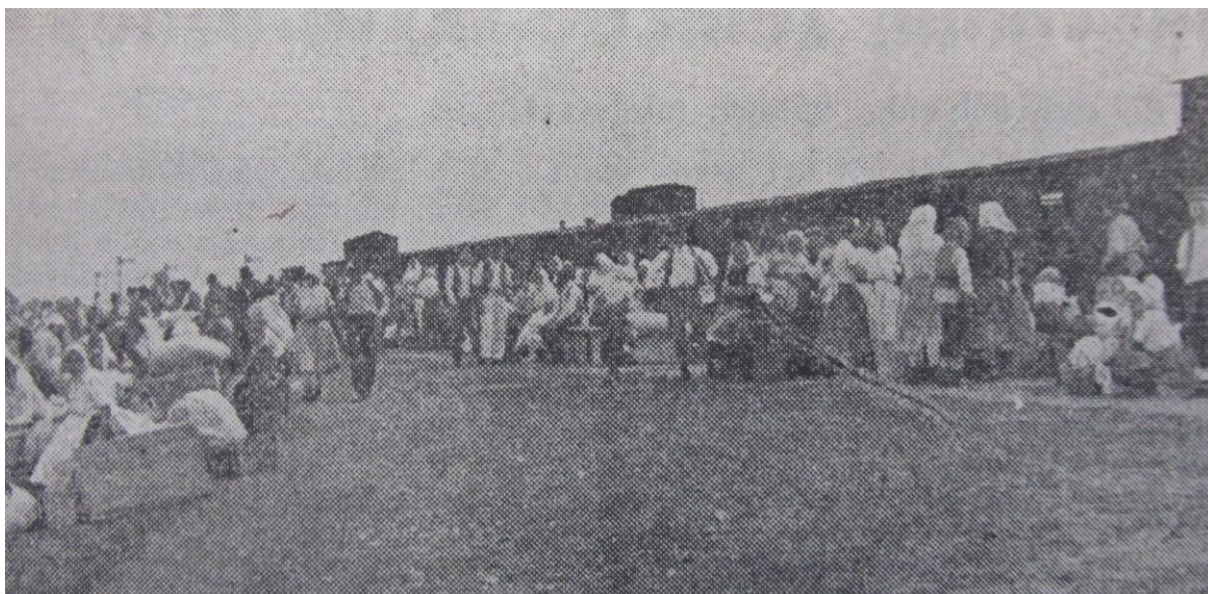
Přesídlenci byli do shromažďovacích středisek sváženi nákladními auty ČsPK nebo přijížděli svými potahy. Teprve odtud odjížděly (s vojenským doprovodem) vlastní reemigrační vlaky do ČSR. Ve sběrných táborech byli krajané ubytováni (podle délky svážení) až do jednoho týdne a podrobili se tam lékařské prohlídce včetně zaprášení práškem DDT.⁵²

---

⁵⁰ NA Praha, fond MPSP-R, karton 660, *Zpráva o situaci Čechů a Slováků v Rumunsku a o provedení přesídlovací akce ze dne 17. prosince 1949*

⁵¹ NA Praha, fond MPSP-R, karton 559, *Zpráva o revisi ČsPK v Oradea Mare*

⁵² NA Praha, fond MPSP-R, karton 659, *Zpráva o organizaci a činnosti ČsPK v Rumunsku*

Obrázek 3: „Jeden z transportů odvázející krajaný zpět do vlasti“, Zdroj: Obrana lidu, 11. února 1948

Průběh transportů prvních 8000 krajanů z Rumunska vylíčil na stránkách Zemědělských novin 27. září 1947 František Neužil: „Celou akci platí ministerstvo sociální péče a předpokládá se, že výše výdajů dostoupí sta milionů. Dva lékaři a pomocný zdravotní personál dohlíží na to, aby zdravotní předpisy byly přísně dodržovány, protože jinak by bylo nebezpečí přenosu nemocí. Podle vyjádření lékařů je zdravotní stav našich krajanů znamenitý jak po stránce duševní, tak po stránce tělesné, takže jejich použitelnost v republice bude všestranná. Jejich úroveň životní a kulturní je nízká, protože nebylo škol, které by dávaly vědomosti.“ Tou dobou už bylo přepraveno 8000 osob: „Jejich přesídlení obstaralo osm vlaků. Každý vlak má svoji kuchyni, zásobárnu, nemocniční oddělení atd. Kuchyni je vyhrazen veliký a dlouhý vagon, ve kterém jsou umístěny kotle pro přípravu jídel. Uvážíme-li, že se během jízdy musí uvařit oběd nebo večeře pro tisíc lidí, pochopíme, kolik práce se skrývá za pouhým stravováním ve vlaku.“⁵³

František Štědrónský ve své „Zprávě o situaci Čechů a Slováků v Rumunsku a o provedení přesídlovací akce“ ze dne 17. prosince 1949 zanesl přehledně do tabulky všech 31 transportů z rumunských středisek do Chebu:⁵⁴

---

⁵³ *Zemědělské noviny: list Jednotného svazu českých zemědělců*. Praha: Přípravný výbor Jednotného svazu českých zemědělců, 1945-1992;1994-1995. ISSN 0139-5777.

⁵⁴ NA Praha, fond MPSP-R, karton 660, *Zpráva o situaci Čechů a Slováků v Rumunsku a o provedení přesídlovací akce ze dne 17. prosince 1949*

Tabulka 3: Přehled transportů z Rumunska.

Poř. čís. transportu:	Datum odchodu:	Jméno střediska:	Celkový počet osob:	Z toho:	
				Děti do 14 let:	Práce neschopní:
I.	11. 02. 1947	Gura Humorului	441	215	16
II.	05. 07. 1947	Alesd	723	216	17
III.	12. 07. 1947	Nadlac	745	198	33
IV.	20. 07. 1947	Alesd	707	208	7
V.	07. 08. 1947	Orsova	847	262	19
VI.	19. 08. 1947	Alesd	892	343	9
VII.	25. 08. 1947	Alesd	910	385	10
VIII.	02. 09. 1947	Alesd	884	352	8
IX.	15. 09. 1947	Alesd	1 004	424	7
X.	22. 09. 1947	Alesd	1 049	409	20
XI.	01. 10. 1947	Nadlac	782	212	2
XII.	13. 10. 1947	Orsova	847	241	21
XIII.	19. 10. 1947	Caransebes	629	162	22
XIV.	21. 10. 1947	Alesd	1 014	412	13
XV.	02. 11. 1947	Satu Mare	755	304	13
XVI.	06. 11. 1947	Oradea	861	331	13
XVII.	16. 11. 1947	Oradea	332	93	11
XVIII.	26. 11. 1947	Oradea	146	38	2
XIX.	02. 05. 1948	Oradea	632	249	7
XX.	11. 06. 1948	Oradea, Nadlac	812	242	39
XXI.	19. 07. 1948	Orsova, Caransebes	256	58	6
XXII.	11. 11. 1948	Buzias	496	135	33
XXIII.	06. 12. 1948	Oradea	957	428	35
XXIV.	20. 12. 1948	Oradea	742	347	34
XXV.	17. 04. 1948	Oradea	551	230	14
XXVI.	21. 06. 1948	Oradea	834	343	12
XXVII.	13. 07. 1948	Oradea	365	153	4
XXVIII.	20. 07. 1948	Nadlac	536	133	48
XXIX.	06. 08. 1948	Orsova, Caransebes	641	169	38
XXX.	15. 08. 1948	Oradea	327	151	10
XXXI.	26. 08. 1948	Oradea	185	80	3
Celkem:			20 929	7 523	526

Jednatřicet transportů z Rumunska tedy přesídlilo do Československa jednadvacet tisíc Čechů a Slováků, což byly dvě pětiny všech tamních krajanů. Jmenovitě z řad rumunských Čechů se vrátily do vlasti tři tisíce duší. Mezi přesídlence v tabulce nezapočítávám tzv. černé reemigranty, dobovým slangem „černochoy“, kteří překročili hranice ČSR na vlastní pěst v chaotických poválečných poměrech, ještě před začátkem oficiální akce a usadili se na Slovensku. Jejich počet byl komisí odhadován na 3 – 4 tisíce osob. Vesměs se jednalo o mladé Slováky z Rudohoří. Čechů reemigrovalo „na černo“ jen zanedbatelné číslo – několik

vesničanů z Eibenthalu. Tak jsme dospěli ke konečné sumě: rumunská reemigrace (včetně té nelegální) přispěla republice přibližně pětadvaceti tisíci nových občanů.⁵⁵

Tabulka 4: Kolik Čechů a Slováků? Podíl obou národů na rumunské reemigraci

Krajané	Soupis	Přesídlilo	
Češi	11 512	3 046	26%
Slováci	37 928	17 883	47%
Celkem	49 440	20 929	42%

3.2.7 Hospodářské a sociální otázky po reemigraci

Etnické problematice Československa, zejména českého pohraničí zasvětila svou práci Iva Heroldová, sociokulturní antropoložka z Československé akademie věd v Praze. Roku 1983 publikovala vyčerpávající studii právě na toto téma. Její přečtení bych doporučil každému vážnému zájemci o osudy národnostních menšin v poválečné republice. Píše v ní mimo jiné o své tezi, že „stírání rozdílů na jedné straně a rozvoj minorit v závislosti na majoritě na straně druhé se vzájemně nevylučují“. Výslednici obou procesů tak hledá v dialektické jednotě ústící do kulturního pluralismu.⁵⁶ Tam tedy skončily čtyřicetileté snahy o budování „národního státu“.

Na svou práci navázala roku 1983 článkem o českých reemigrantech z Rumunska, kdy na stránkách časopisu Český lid stručně líčí historii přesídlovací akce a diskutuje její výsledky, které níže parafrázuji: Bolestivé bylo pro rumunské Čechy už jen sžívání s vlastním národem, který jim byl po století v diaspoře odcizený. Společnost je zaměřovala za rumunské Slováky nebo je nazývala přímo „Rumuny“. Na taková označení byli naši krajané zvláště citliví. Museli si také těžko zvykat na modernější způsob života. Oni sami na své okolí působili zvláště, až exoticky: Češi z Banátu mluvili archaickou češtinou, jejich religiozita (ačkoli postupně slábla) byla v porovnání s okolím stále vyšší a terčem posměchu ze strany majority se stalo i tradiční ženské oblečení. Délka „vyrovnávacího procesu“ byla závislá na síle a kompaktnosti osídlení. Kde se reemigranti usadili disperzně, tam brzy splynuli s dalšími osídlenci z vnitrozemí a vzdali se svého stereotypního chování. U mladší generace už v 80. letech zůstávalo jen několik specifických znaků svědčících o jejím původu: např. typická přezdobenost domácností (často suvenýry z Balkánu) nebo konzumace různých kukuřičných jídel typických pro rumunské Čechy.⁵⁷

Diplomovou práci na téma „Etnické procesy u českých reemigrantů z Rumunska“ obhájila na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy roku 1981 (ještě jako studentka etnografie) Milena Secká.⁵⁸ Ta zůstala věrná svému oboru a dodnes pracuje v Náprstkově muzeu.

---

⁵⁵ NA Praha, fond MPSP-R, karton 660, *Zpráva o situaci Čechů a Slováků v Rumunsku a o provedení přesídlovací akce ze dne 17. prosince 1949*

⁵⁶ HEROLDOVÁ Iva. *K etnické problematice Československa, zvláště českého pohraničí, po druhé světové válce*, Český lid 70, 1983, 1

⁵⁷ HEROLDOVÁ Iva. *Čeští reemigranti z rumunského Banátu*, Český lid 70, 1983, 4

⁵⁸ SECKÁ, Milena. *Etnické procesy u českých reemigrantů z Rumunska*. Praha, 1981. Vedoucí práce Iva Heroldová.

V devadesátých letech se podílela na vydání knihy „České vesnice v rumunském Banátě“, ke které napsala krátký dodatek o reemigraci. Píše v něm o osudech reemigrantů po příjezdu do chebského tábora a o jejich následném hledání zaměstnání: do tábora přicházeli zástupci podniků a dělali nábor pracovních sil do průmyslu. Rumunští Češi z 5. transportu zůstali buď ve městě, kde si našli práci jako řemeslníci ve službách u soukromých firem, v továrně ES-KA nebo na státním statku ve Vildštejně (dnešní Skalná). Část reemigrantů odešla do hnědouhelných revírů a část do dolů a chemických závodů ve Falknově (dnešní Sokolov). Rumunští Češi z 12. transportu odešli na Domažlicko a Budějovicko do pastvinářských družstev, na Chomutovsko a Mariánskolázeňsko ke státním lesům, na Kraslicko na státní pilu, do falknovských dolů a část zůstala na Chebsku ve Vildštejnských kaolínových dolech. První léta po reemigraci ale byla poznamenána notnou migrací, kdy si část reemigrantů protesty v Praze prosadila přiděl vlastního hospodářství a odešla na jižní Moravu. Po kolektivizaci se pak zklamaně vracela do západních Čech nebo rovnou do Rumunska.⁵⁹

3.2.8 Slovanstvo na začátku své epochy – ohlas reemigrace v dobovém tisku

Československý tisk se reemigraci věnoval rovnoměrně od května 1945 až do konce roku 1949. Jako bohatý zdroj informací poslouží badateli výstřížkový archiv MZV. Novináři informovali nejen o jednotlivých transportech překračujících státní hranici, ale hodnotili i politický a hospodářský význam akce. Níže nabízím čtenáři subjektivní výběr novinových článků navazující chronologicky na kapitulu „3.2.1. Odčínme Bílou horu“.

O návratu rumunských krajanů jmenovitě informovalo Rudé právo a Svobodné slovo 1. listopadu 1946, kdy se zahraniční výbor sněmovny zabýval protokolem o transferu. O vládním návrhu referovala (z titulu zpravodaje) poslankyně dr. Horáková.^{60, 61} O jeho schválení informovala Lidová demokracie a Svobodné slovo 21. listopadu 1946.^{62, 63}

31. ledna 1947 v souvislosti s prvními transporty z Rumunska psala Práce o pomoci krajanům z Rumunska: „Ke zmírnění nouze reemigrantů z Rumunska, usídlených na Prachaticku, kteří mají větší počet dětí a jsou bez dostatečného ošacení, věnovalo ministerstvo sociální péče 100 000 Kčs.“⁶⁴

Dr. Josef Hůrský se 8. března 1947 rozepsal do Svobodných novin ve článku „Aspoň jednu desetinu!“ o škodlivém vlivu „nešťastného straniectví“ na průběh reemigrace. Kritizuje práci orgánů ministerstva sociální péče i vnitra (řízených KSČ), které se orientovaly na nemajetné krajanů, zatímco těm zámožným říkaly: „Nemůžeme vás potřebovat, nemáme pro vás místa,

---

⁵⁹ Jech, Jaromír et al. *České vesnice v rumunském Banátě*. Praha: Ústav pro etnografii a folkloristiku AV ČR, 1992. 202 s. Národopisná knižnice. Češi v cizině; 5. ISBN 80-85010-36-4. Str. 171 – 177.

⁶⁰ *Rudé právo: orgán Komunistické strany Československa*. V Praze: [s.n.], 1920-1995. ISSN 0032-6569.

⁶¹ *Svobodné slovo: [Praha - hlavní vydání]*. Praha: Melantrich, 1945-1996. ISSN 0231-732X.

⁶² *Lidová demokracie: orgán Československé strany lidové*. Praha: Fidelis Schlee Pragoprint, 1945-1994. ISSN 0323-1143.

⁶³ *Svobodné slovo: [Praha - hlavní vydání]*. Praha: Melantrich, 1945-1996. ISSN 0231-732X.

⁶⁴ *Práce: český deník v českých rukou [Čechy]*. Praha: Deník Práce, 1945-1997.

zůstaňte, kde jste.“ Jedním dechem autor tklivě dodává: „Daleko těžší je to pro nás, máme-li to říci lidem, kteří nám zůstali věrni po dlouhá desetiletí v dobách dobrých i zlých a kteří po léta vypravovali svým dětem o drahé vlasti, o onom zemském ráji svobodných a mírumilovných lidí, kam se vrátí...“⁶⁵

9. března 1947 otiskla Lidová demokracie popularizační článek Dr. Františka Karase „Naši v cizině“. Přibližuje v něm jednotlivé zahraniční komunity Čechů a Slováků. Vypráví i o krajanech v Rumunsku, kteří tam jeho slovy „zalidnili království lišek a dravého ptactva“.⁶⁶

8. května 1947 psala Mladá fronta v budovatelském duchu o pomoci zahraničních krajanů dvouletce: „Potřebujeme krajany ze zahraničí právě proto, že oni všichni se osvědčili jako budovatelé v nepříznivém prostředí. Tisíce překážek museli sami překonat, aby zakotvili. ... Počítáme proto s jejich vydatnou pomocí. Ruku v ruce s nimi bude zajisté radostné dát se do zdárné dvouletky!“⁶⁷

Na titulní stránce Lidové demokracie vyšel 17. května 1947 článek Dr. Františka Karase „Potíže s reemigrací krajanů s Rumunsku“. Popisuje horečnou netrpělivost (zejména slovenských) krajanů spontánně se hlásících k přesídlení, která místy přerostla v hromadný neorganizovaný útěk do Čech – tzv. černou reemigraci. Dalším problémem, který vyvstal, byl nedostatek místa v pohraničí. Ukázalo se, že mnohé krajany není kam přestěhovat a mohou být proto přijati jen do námezdního poměru. Autor článek uzavírá slovy: „Neodmítejme síly, které nám zahraniční krajané nabízejí, a neodhazujme hřivny, které nám chce poskytnouti nebe v podobě věrných synů, hlásících se k národu, mimo území staré vlasti československé.“⁶⁸

2. července 1947 podalo Svobodné slovo zprávu o projednávání zákona na pomoc přistěhovalcům. Jeho smysl vystihl poslanec Weiland v rozpravě slovy: „Věrnost za věrnost!“ Jeho vystoupení noviny zachytily následovně: „Upozornil na skutečnost, že velmi značná část našich krajanů žije v zemích s rozvráceným hospodářstvím a reemigraci je můžeme zachránit před zkázou a před škodami na zdraví a životech. V Rumunsku čekají na reemigraci ještě tisíce Čechů, kteří tam žijí v trudných poměrech hmotných.“⁶⁹

9. července 1947 informovalo Rudé právo o pomoci ministerstva sociální péče reemigrantům. Směrnice o poskytování sociální výpomoci je prezentována jako „nový důkaz toho, že na reemigranty nová republika opravdu pamatuje, a že ministerstvo sociální péče, v čele

---

⁶⁵ *Svobodné noviny: list Sdružení kulturních organizací*. Praha: Sdružení kulturních organizací, 1945-1948. ISSN 1802-6273.

⁶⁶ *Lidová demokracie: orgán Československé strany lidové*. Praha: Fidelis Schlée Pragoprint, 1945-1994. ISSN 0323-1143.

⁶⁷ *Mladá fronta: deník mladých lidí*. Praha: Mladá fronta, 1945-1990. ISSN 0323-1941.

⁶⁸ *Lidová demokracie: orgán Československé strany lidové*. Praha: Fidelis Schlée Pragoprint, 1945-1994. ISSN 0323-1143.

⁶⁹ *Svobodné slovo: [Praha - hlavní vydání]*. Praha: Melantrich, 1945-1996. ISSN 0231-732X.

s ministrem soudruhem prof. Zdeňkem Nejedlým, osvědčeným přítelem reemigrantů, jim pomáhá překonat určité překážky na cestě za novou existencí“.⁷⁰

7. srpna 1947 otisklo Právo lidu informaci o prodloužení Československo-rumunské dohody o transferu. Rumunská vláda platnost protokolu prodloužila o jeden rok (do 10. července 1948).⁷¹

27. září 1947 publikoval František Neužil v Zemědělských novinách článek „Rumunská reemigrace v číslech“. Celkový počet krajanů – Čechů a Slováků – v Rumunsku udává číslem 40 000. Citují: „Bylo určeno, že nejdříve budou přesídleni ti, kteří nemají žádný majetek a po nich teprve zámožní krajané. Nemajetní podepisují revers, že jsou si vědomi toho, že v ČSR budou pracovat v námezdním poměru.“ Nakonec vznáší pisatel otázku: Uspořádáme sbírku šatstva pro nuzně oděné? „Protože většina přesídlenců je chatrně obuta a oblečena, bosa a v jednom obleku, prospělo by krajanům, kdyby pro ně byla uspořádána sbírka, aby mohli být obuti a ošaceni alespoň ti nejmenší, aby nemuseli mrznout v zimních měsících a hřálo je vědomí, že jsou opravdu doma.“⁷²

V Zemědělských novinách vyšel Františku Neužilovi barvitý článek i na druhý den – 28. září 1947. Pod titulkem „Přicházejí z těžkých životních poměrů“ na úvod píše: „Náš tisk se obšírně zabýval našimi krajany z Volyně, ale reemigrantům z Rumunska věnuje malou pozornost. Je to až přímo zarážející, že se nestaráme, jací naši noví spoluobčané jsou, z jakých poměrů přicházejí atd. Většina přesídlenců z Rumunska jsou Slováci, kteří budou pracovat v Čechách a na Moravě. Jsou velmi skrovní, přičinliví a opravdově a vřele nábožní.“ Dále konstatuje, že budou velkým přínosem pro náš pracovní trh: „Můžeme být rádi, že je máme mezi sebou, protože jsou to všeumělci. Dovedou sami pálit cihly, stavět domy, kůlny, stáje, prostě vše, nač si vzpomenete. Jsme pevně přesvědčeni, že budou velkým přínosem pro náš pracovní trh. Jejich přijetí občanstvem české národnosti bude srdečné a upřímné. U nás se mohou klidně a spokojeně vyžít, jejich práce nám jistě v dohledné době nahradí vše, co bylo investováno do jejich reemigrace.“⁷³

Rudé právo napsalo 22. listopadu 1947 ve svém článku „Bohatý rok pro naše reemigranty“: „Pro naše reemigranty bylo vykonáno za tak krátkou dobu opravdu mnoho. Tolik, že reemigrant má namnoze lepší právní postavení než domorodec. Reemigranti si této právní pomoci právem zaslouží. Vrátili se k nám z daleké ciziny, aby pomohli překonat poválečné potíže a urychlili cestu k šťastné a spokojené budoucnosti.“⁷⁴

---

⁷⁰ Rudé právo: orgán Komunistické strany Československa. V Praze: [s.n.], 1920-1995. ISSN 0032-6569.

⁷¹ Právo lidu: časopis hájící zájmy dělníků, maloživnostníků a rolníků. Kukleny u Králova Hradce: Ladislav Pavel, 1893-1948. ISSN 0862-5913.

⁷² Zemědělské noviny: list Jednotného svazu českých zemědělců. Praha: Přípravný výbor Jednotného svazu českých zemědělců, 1945-1992;1994-1995. ISSN 0139-5777.

⁷³ Zemědělské noviny: list Jednotného svazu českých zemědělců. Praha: Přípravný výbor Jednotného svazu českých zemědělců, 1945-1992;1994-1995. ISSN 0139-5777.

⁷⁴ Rudé právo: orgán Komunistické strany Československa. V Praze: [s.n.], 1920-1995. ISSN 0032-6569.

Jednotlivé články referují o reemigraci v dobovém duchu poválečného optimismu, často až pateticky. V reemigrantech vidí nové osadníky, kolonisty pohraničí, kteří sehraji svou roli při budování národního státu Čechů a Slováků. Repatriace zahraničních krajanů všeobecně byla tiskem přijímána nekriticky a to bez ohledu na politiku těch kterých novin. I tak se ale do akce promítla nastupující hegemonie komunistické strany v rámci vládní Národní fronty. Důkazem toho je upřednostňování nemajetných, ve kterých viděl ústřední výbor KSČ své budoucí kádry. To odráží např. úvaha Dr. Hůrského, který ovšem zůstal jen „hlasem volajícího na poušti“.

3.2.9 Parlament reemigrantů v Mariánských Lázních

Podzim roku 1948 přinesl bilancování o končící reemigrační akci, „největší v našich dějinách“. I za tím účelem se sjeli západočeští krajané-navrátilci do perly našich lázeňských měst, Mariánských Lázní. Delegáti reemigrantů usídlených v Karlovarském kraji přijeli do místního Casina 27. září promluvit si o svých obtížích, aby si vzájemně řekli, co se jim podařilo a o co ještě usilují. Akce se zúčastnili zástupci parlamentu, vlády i Československého ústavu zahraničního. Byla připomenuta nutnost zapojit se do národního života, aby co nejdříve zmizel pojem reemigrant. Na závěr byla (slovy Lidových novin z 28. září) „jednomyslně přijata resoluce, vyslovující věrnost prezidentu republiky a vládě a obsahující slib, pomáhat všemi silami při budování lidově demokratického státu.“ Celá beseda nakonec vyvrcholila „hraničářskou poutí“ v Aši, organizovanou zemským národním výborem.⁷⁵

Nejbarvitěji vylíčil mariánskolázeňský „parlament“ reemigrantů 9. října 1948 na svých stránkách časopis Československý svět. Masovému shromáždění reemigrantů v Národní frontě předsedal poslanec dr. Steiner, který dal ve své řeči všem reemigrantům společné heslo: „Věrní v boji, věrní v práci.“ Sjezd jím byl hodnocen jako manifestační a co do účasti (na pohraniční poměry) mimořádný. Jeden z účastníků Roman Rašovský nato shrnul jeho poselství do následující vzletné výzvy: „My drazí krajané, nečekejme jen na dekrety a zákony vlády a na opatření v náš prospěch. Pracujme všichni s láskou k vlasti. Neisolujme se, naopak, splyňme ve všech obcích do jedné velké a vítězné československé rodiny. Zapojme se do jejího kulturního a osvětového života, budeme tak všichni silnější a náš život šťastnější.“⁷⁶

O procesu srůstání reemigrantů s měnicí se republikou, jejich staronovou vlastí, psalo 29. září i Národní osvobození: „Reemigranti právě sjezdují a po prvé se scházejí. Kdo by jim nepřál, aby se scházeli častěji a aby na každém dalším sjezdu bylo mezi nimi více a více těch, jimž staronový československý domov přirostl k srdci navěky?“ Nakonec přinesl autor článku svou úlitbu právě nastupujícímu režimu: „Přízpůsobování není malá věc pro nikoho na světě, a zde

---

⁷⁵ *Lidové noviny: list Syndikátu českých spisovatelů*. Praha: Syndikát českých spisovatelů, 1948-1952. ISSN 0862-5921.

⁷⁶ *Československý svět: orgán Československého ústavu zahraničního*. Praha: Československý ústav zahraniční, 1946-1990.

je hned dvojí: přizpůsobování staré zemi a jejím lidem i velké přeměně hospodářské základny života podle socialistického řádu.⁷⁷

Obrázek 4: Vchod do někdejšího sídla ČsPK v rumunské Oradea Mare dnes. Zdroj: foto vlastní

3.3 Každodennost „osidlovacího díla“

V poslední části své práce popisují reemigraci rumunských Čechů na příkladu vlastní rodiny. Mým cílem je podívat se na poválečný vývoj naší republiky očima obyčejného člověka a zamyslet se nad (ne)slučitelností malých (osobních) dějin a velké historie.

3.3.1 Kořeny rodiny „Češků“

V cestě za kořeny jsem doputoval do největší české osady – obce Gerník, kterou zakládal můj přímý předek Josef Nedvěd, narozený v západočeské Hostouni na Chodsku. Patřil do první generace českých kolonistů v Banátě a díky svému chodskému původu se mohl hlásit k tradici strážců hranic. Podle rodného příjmení jeho první ženy se rodině dodnes přezdívá „do Češků“. Zemřel před rokem 1875 na Gerníku. Jeho synem z druhého manželství byl Alois Nedvěd (1861-1928), rolník a řemeslník. Bydlel v č. p. 47, kde měl i vlastní kovářskou a podkovářskou dílnu. V roce 1885 se oženil s Veronou Beránkovou (její podoba se budoucím generacím dochovala na kolorované fotografii). Z jejich sňatku vzešel 10. února 1905 můj pradědeček Alois Nedvěd, jehož životní osudy sledujeme. Spolu se svými sedmi sourozenci, kteří se dožili dospělosti, byl vnukem zmiňovaného zakladatele rodinné větve „Češků“ Josefa Nedvěda a zástupcem třetí generace osadníků.⁷⁸

---

⁷⁷ *Národní osvobození*. Praha: Pokrok, 1924-1948. ISSN 1804-9168.

⁷⁸ Soukromý rodinný archiv, rodokmen „*Arbor generis familiae Nedved No. 47 in Garnic*“

Obrázek 5: Verona Nedvědová roz. Beránková uprostřed dětí a vnoučat. Fotografie je z období druhé světové války, proto jsou na obrázku jen ženy a děti. Zdroj: soukromý rodinný archiv

3.3.2 Gerník - místo, kde se zastavil čas

Jaká ale byla tvář vesnice, ve kterém můj pradědeček vyrůstal? Pokusím se ji nastínit: Obec nazývaná lidově Gerník (německy Weitzenried, maďarsky Szörenybuszas) ležela v hlubokých lesích jižního Banátu. Její obyvatelé byli vesměs katolického vyznání. Od vojenské správy dostali vlastní faru i kostel, který byl zasvěcen sv. Janu Nepomuckému, českému zemskému patronu.^{79, 80} Na „stráži“, jak se říkalo obecnímu domu, byla původně malá škola, později nahrazená zděnou budovou. Působením česky mluvících farářů a učitelů si krajané udrželi své zvyky a tradice. Zachovali si mateřský jazyk i vědomí národní příslušnosti. Politické uvědomění občanů izolovaných na své „ultima Thule“ ale bylo minimální.⁸¹ Na začátku 20. století se lid teprve budil k národnímu životu a kolonie prožívala svůj dětský věk. Tomu odpovídal i kulturní stav a duševní obzory krajanů. Největší útěchou jim v té době byla až bigotní víra v Boha a tucet dětí v každé rodině, tvořící jediné dva poklady, které ve své chudobě měli. Zajímavostí je, že české turisty, kteří mezi válkami zavítali na Gerník, překvapovala relativní bystrost tamních dětí. A to i přesto, že se v domácnostech všeobecně zahnízdilo pálení „cuiiky“, podávané už kojencům. Vesničané byli tělesně zdatní, kostnatí. Zocelila je totiž neustálá práce na kamenitých polích: „Panenská půda hornatého Banátu byla kropena krvavým potem českých vystěhovalců.“ V primitivních podmínkách naturálního hospodářství tak žilo podle místního sčítání z roku 1930 celkem 1389 duší tvořících spolu

---

⁷⁹ Pražské nowiny, číslo 249 ze dne 21. 10. 1855. *Katolická misí ve vojenské Hranici*. Praha: Synové Bohumila Haase, 1825-1864. ISSN 1802-775X.

⁸⁰ Pražské nowiny, číslo 287 ze dne 4. 12. 1857. *České osady ve vojenské Hranici*. Praha: Synové Bohumila Haase, 1825-1864. ISSN 1802-775X.

⁸¹ AUERHAN, Jan. *Čechoslováci v Jugoslavii, v Rumunsku, v Maďarsku a v Bulharsku*. V Praze: Melantrich, 1921. 207 s. Str. 76.

s dalšími českými osadami houževnatou komunitu. Jednu z nejmenších v balkánském kotli národů.^{82, 83, 84}

Na otázku „Kdo jsou naši reemigranti z Rumunska?“ odpovídá František Neužil 28. září 1947 v *Zemědělských novinách*:

„Ve své dosavadní vlasti mnoho zkusili a zažili. Zem, kde žili, byla nikoho a všech. Jednou zde vládli Němci, jindy Rumuni, někdy Maďaři a židé a všichni ti, kteří dočasně zemi vládli, měli společnou touhu vykořistit, co se dalo. Malý pracující člověk pracoval do úpadu za skrovnou skývu suchého chleba a za nejhorších právních, hospodářských, sociálních a kulturních podmínek. Naši krajané pěstovali na neúrodných stráních – na malých políčkách – brambory, melouny, kukuřici a sem tam trochu žita. Na travnatých stráních pásli ovce, koně a hovězí dobytek. Rukou společnou a nerozdílnou pracovali v lese, který náležel k jejich obci, a užitek z lesa rozdělili stejným dílem mezi všechny obyvatele obce. V Rumunsku je zvykem, že každá obec má ve svém majetku les. Obyčejně jde o výměru asi padesáti ha lesa.

Celý jejich styk se světem obstarával listonoš. O velkých trzích chodili do města, vzdáleného několik hodin pěšky, aby se podívali, co je nového, aby se sešli se známými a aby případně prodali výrobky svého hospodářství. Protože chodí bosí a pěšky, mají tak tvrdou kůži na chodidlech, že necítí tvrdosti a nerovnosti země. K lékaři měli daleko a nebylo peněz na lékařské honoráře ani léky. Kdo jednou vážně onemocněl, velmi pravděpodobně zemřel. Každý věřil, že je to vůle Boží a osud, proti kterému se nedá bojovat. Jejich vzdělání je nízké a většina z nich neumí ani číst ani psát. Teprve v roce 1937 jim byly postaveny školy na náklad Československé republiky. Jsou to nejhezčí budovy v celém kraji a byly stavěny ve dvojím provedení: větší dvojtřídky a menší jednotřídky. I když není v Rumunsku povinná docházka do školy, přece ta nejmladší generace do školy ráda chodila. Někdy až čtyři kilometry pěšky, bosky a za největších rumunských mrazů.⁸⁵

3.3.3 Alois Nedvěd (1905-1987)

Do života mého pradědečka Aloise „Češky“ Nedvěda (1905-1987) zasáhly velké dějiny poprvé vypuknutím velké války. Roku 1915 totiž padl v Itálii ve věku osmnácti let jeho starší bratr Václav. Ani krvavé oběti císařských a královských vojáků ovšem nezachránily Rakousko-Uhersko před jeho osudem. To mizí z mapy Evropy a obyvatelé Gerníku se stávají občany Rumunského království.

Proto musel můj pradědeček po dosažení dospělosti narukovat zrovna do rumunské armády. Domů se vrátil jen jednou v roce 1923, když dostal dovolenou na pohřeb svého otce. Do roku

---

⁸² KARAS, František. *Československá větev, zapomenutá nebem i zemí. I, Čechové v Rumunsku*. V Praze: Spolek Komenský vlastním nákladem, 1937. 64 s., [8] s. obr. příl. Str. 27-30.

⁸³ URBAN, R. *Češi a Slováci v Rumunsku*. Nadlak: Ivan Krasko, 2005. 168 s. Dejiny - tradície - duchovné dedičstvo. ISBN 973-8324-74-2. Str. 30-35.

⁸⁴ *Z Rumunska zase do vlasti*, Svobodné slovo, 18. března 1948

⁸⁵ *Zemědělské noviny: list Jednotného svazu českých zemědělců*. Praha: Přípravný výbor Jednotného svazu českých zemědělců, 1945-1992;1994-1995. ISSN 0139-5777.

1927 tak sloužil v hodnosti vojína u rumunského námořnictva na Černém moři, kde se naučil plyně rumunsky. Z této doby se nám zachovaly jen tři snímky v rodinném albu a v paměti matná vzpomínka na pradědečkova úsměvně „prášilovská“ vyprávění o svém údajném setkání s rumunskou královnou.

Obrázek 6: Dobový popisek „Salost Nedved Alois“ aneb ve službách rumunského námořnictva. Zdroj: soukromý rodinný archiv

Po návratu z vojny do svého rodiště krátce uvažoval (pod vlivem baptistické komunity v sousední vesnici Svaté Heleně) o možnosti emigrace do Argentiny, kam se v té době přesídlil i jeho blízký kamarád z vojny. Se svým starým přítelem se pak tři desetiletí neviděli.

Z cesty do Latinské Ameriky nakonec nebylo nic a pradědeček se brzy oženil. Za ženu si vzal moji prababičku Annu „Mudrovou“ Boudovou (1911-2003).⁸⁶ Svatba se konala v místním kostele 19. února 1930. Nevěsta ale pocházela v rámci vesnice z „lepší rodiny“ a rodiče jí tak dlouho nechtěli dát ke sňatku svůj souhlas. Situace se navíc zdramatizovala roku 1934, kdy se její mladší sestra Barbora Boudová zasnoubila s Aloisovým mladším bratrem Františkem Nedvědem, svým vlastním švagrem.

Obě manželství byla ale i tak šťastná. Aloisi s Annou se brzy narodila dcera Veronika (1931) a následně i syn Alois (1934), můj dědeček. Na jaře 1940 přišel na svět také druhý syn Václav, který zemřel záhy jako novorozenec v prvním týdnu života. Tato bolest bohužel nebyla jediná.

Další velkou ranou bylo vypuknutí druhé světové války. Po útoku Německa na Sovětský svaz 22. června 1941 vstoupilo do války jako německý satelit i Rumunsko. To pro mého pradědečka znamenalo už druhou službu v rumunské armádě; tentokrát ovšem u pěchoty a na východní frontě. 6. května 1942, krátce po odvodu do války, se navíc jeho ženě narodila dcera

---

⁸⁶ K jejímu původu více v rodokmenu „*Arbor generis familiae Bouda No. 91 in Garnic*“, soukromý rodinný archiv.

Anna. Ta tak svého otce uviděla poprvé až po třech letech života, když se na jaře 1945 konečně vrátil domů ze své „ruské anabáze“.

Ačkoli nevím přesně, co pradědeček dělal u stalingradského kotle, vzpomínám si na slova prezidenta Havla: „Domnění, že lze beztrestně prokličkovat historií a přepsat si vlastní životopis, patří k tradičním středoevropským bludům.“⁸⁷ V tomto světle se nám jako pára rozplývá idealizovaný obraz reemigrantů vykreslený dobovou propagandou. Nechci zobecňovat, ale otázka, v čem byli někteří zahraniční (a jmenovitě rumunští) Češi věrnější republice než naši Němci, se mi zdá být legitimní. Že rozdíl mezi nimi nemusel být až tak velký, ilustruji na konkrétním příkladu: expert ministerstva vnitra u ČsPK v Rumunsku se po služební cestě ke krajanům do Podunají šokovaně zeptal svých nadřízených: „Co mám dělati s těmi, co byli u SS oddílů za války? Ti by se chtěli k nám asi schovati a pak zase nás prodati. Sdělte, zda je máme zapisovati. Zatím to nedělám. Chci ale Vaše rozhodnutí. Těch bylo jen v samém Eibenthalu 41.“⁸⁸ Jen dodávám, že je tu opravdu řeč o etnických Česích hlásících se po válce k reemigraci do Československa!

Do válečných let se také datují první dětské vzpomínky mého dědečka Aloise Nedvěda ml. (1934): Zatímco jeho otec bojoval jako ženista v Rusku, malý Alois pomáhal své matce s hospodářstvím. Denně hlídal na pastvě dobytek nebo zůstával doma se svou sestřičkou, o kterou se s láskou staral. Na školu už moc času nezbývalo. Z paměti se mu dodnes jako sen vynořují mlhavé obrazy války: těžké boje o soutěsku Železná vrata v údolí Dunaje, přestřelky stíhacích letadel přímo nad vesnicí nebo přelety bombardovacích rojů odhazujících své přídatné nádrže do hlubokých lesů, kde v té době tábořili židovští uprchlíci...

Moje prababička tehdy sama užívala tvrdou práci na poli tři děti a to přitom nemohla počítat ani s pomocí svých vlastních rodičů. Doma měla tři „hladové krky“ a z chudoby je nevysvobodil ani návrat otce rodiny, který ke konci války dezertoval. Jako vojenský zběh musel žít pradědeček dlouhé měsíce skrytě v okolních lesích (doslova mezi vlky) a do své chalupy se vracel jen tajně. Hory jižního Banátu byly v té době plné dezertérů, kteří se vraceli z války vystrojeni a vyzbrojeni. I můj pradědeček si domů přinesl lehký kulomet, který později zakopal za stodolou.⁸⁹

3.3.4 Uprostřed stěhování národů

V roce 1947 už byl život Aloise Nedvěda (1905-1987) zpět v mírových kolejích. Se svou rodinou hospodařil na 4,5 ha, z čehož si 2,5 ha pronajímal. Mezi svým živým inventářem vypočítává 2 koně, krávu, jalovici, prase a 4 ovce. Vlastnil vůz, pluh a brány. V Rumunsku byl členem družstva „Cooperativa Ceha“ a svůj nemovitý majetek si v předválečných penězích cenil na 170 000 lei.

---

⁸⁷ HERTL, David. *Kurt Waldheim – muž, který nerad vysvětloval* [online]. Copyright © 2016. Dostupné z: <http://www.rozhlas.cz/plus/portrety/zprava/kurt-waldheim-muz-ktery-nerad-vysvetloval--1622019>

⁸⁸ NA Praha, fond MPSP-R, karton 660, *Hlášení Františka Nováka ze dne 26. února 1947*

⁸⁹ *Ústní svědectví Aloise Nedvěda mladšího (*1934)*

Ve své přihlášce k reemigraci do Československa z 22. února 1947 si žádal v Čechách přiděl 7 ha orné půdy, hospodářských a obytných budov s provozním zařízením (inventářem živým i mrtvým).⁹⁰ Dne 5. října 1947 těsně před vlakovým transportem do ČSR ale na nádraží v Oršavě podepsal revers, kterým se svých požadavků zřekl: „Som si vedomý toho, že nemám právneho nároku na pridelenie živnosti (obchodu), domku s baráčkou výmerou pôdy, alebo zemedelskej usadlosti, a preto prehlasujem, že po príchode do Československa nebudem sa týchto vecí dožadovať.“ Zároveň se zavázal k práci v námezdním poměru: „Potvrdujem svojim podpisom, že som sa dobrovoľne v Rumunsku prihlásil k presídleniu do ČSR na prácu v námezdnom pomere a že dobrovoľne nastúpim v Československu prácu v námezdnom pomere v oboru, ktorý podľa schopnosti mi bude v Československu určený.“⁹¹

Člen ČsPK sice svým nečitelným podpisem potvrzoval, že revers krajanovi přečetl a vysvětlil, otázkou ale je, jak mu reemigranti (často analfabeti) rozuměli a hlavně – jak se jeho obsah slučoval s předchozími sliby komise v Oradea a její oblastní úřadovny v Timisoara. Ať si každý odpoví sám, nakolik bylo toto prohlášení svobodné, nebo jen vynucené vnějšími okolnostmi: pro krajany, kteří svým odjezdem do sběrných táborů udělali první rozhodný krok do neznáma – k reemigraci – už nebylo tak lehké vrátit se do svých domovských komunit, které předtím opustili a kde zlikvidovali svůj movitý i nemovitý majetek. Nebylo pro ně cesty zpět.

O jejich pocitu odcizení napsala 24. listopadu 1947 i Lidová demokracie článkem „Reemigrovaní krajané z Rumunska žalují“ s podtitulem „Bolestný výkřik zklamaných duší“: „Jedině na podkladě příslibu vlády RČS, že dostaneme do vlastnictví zemědělské usedlosti ve stejné výměře nebo i větší, než jsme měli v Rumunsku, odhodlali jsme se k přesídlení do Československa. Při příchodu do republiky byly nám vzaty otisky prstů jako nějakým zločincům a po zdlouhavém transportu jsme byli přiděleni do tábora v Suchém Vrbnu u Českých Budějovic. Zde nám dávali práci v lese nebo přidělovali na námezdné práce v pastevních družstvech. Později jsme byli přepraveni do Poličky, kde se o nás žádný nestaral, nedostali jsme dokonce ani lístky na potraviny a též peníze nám chyběly. Nocleh nám byl přidělen v obci Květné ve stodole a několik dětí následkem hladu a zimy onemocnělo a bylo převezeno do poličské nemocnice. Po jednadvacetidenním pobytu v Květné byli jsme přesídleni do Stašova, rovněž okres Polička. Zde nám byly přiděleny domky, dříve určené k zbourání, a každé rodině nabídnuty 3 ha půdy v horském terénu, když předtím pastvinářské družstvo zabralo pro sebe 450 ha úrodnější části obce, přičemž drastickým způsobem byli z objektu tohoto družstva odstraněni dřívější osídlenci.

Nyní jsme zaměstnáni v lesích jako lesní dělníci, kteréžto práci nerozumíme, nevyděláme si ani na potřebné živobytí. Je opravdu již na čase, aby s námi v našem novém domově, kam jsme odešli, věřice ve sliby přidělu zemědělské půdy, nám také tato půda byla přidělena. Zpět

---

⁹⁰ NA Praha, fond MPSP-R, karton 640, *Přihláška k repatriaci (reemigraci) 20210*

⁹¹ NA Praha, fond MPSP-R, karton 640, *Prehlásenie (Reverz) 20210*

již nemůžeme, a když jsme se dožadovali sami na centrálních úřadech v Praze nápravy, bylo nám řečeno, jak tam budeme chodit, že nás dají zavřít.“⁹²

Tolik jedna ze stížností podepsaná deseti reemigranty a otištěná orgánem československé strany lidové.

O problému píše ve své zprávě i Dr. Václav Ziegler z ČsPK v Rumunsku: „Jest třeba dále upozorniti ONV a MNV v Čechách, aby pokud jsou přesídlenci určeni do námezdního poměru, nebyly jim přidělovány od orgánů MNV a ONV usedlosti, jak se v několika případech stalo, protože pak přesídlenci píší do Rumunska, že dostali usedlost v českých zemích, a i když podepisují revers, chovají tajnou naději, že to jen formalita a že přece nějakou usedlost dostanou, jsou přístupní propagandě v tomto směru a dělají při začleňování do námezdního poměru potíže.“⁹³

Pro úplnost dodávám, že k reemigraci se přihlásil i pradědečkův mladší bratr František Nedvěd. Ten si nemovitosti zděděné po otci cenil v předválečných penězích na 320 000 lei. Měl lepší hospodářské zařízení (více živého i mrtvého inventáře) a vlastnil podíl na místní voděnici (soustavě vodních mlýnků).⁹⁴ K reemigračnímu transportu do ČSR nakonec nenastoupil a zůstal v Rumunsku. V říjnu 1947 si polepšil, když převzal do hospodaření majetek mého pradědečka. Ten do Čech na rozdíl od svého bratra nakonec odjel.

Akce ČsPK tak hmotně přispěla nejen Aloisi ale i Františku Nedvědovi, který v Rumunsku zůstal. Můžeme zobecnit, že reemigrace pomohla přelidněným a příbuzensky propojeným českým vesnicím v Rumunsku. Zanechaná půda zlepšila sociální stav zbylých českých rodin. Jejich další styk s příbuznými v Československu pak zlepšil i kulturní život jednotlivých obcí.

3.3.5 Češi z Rumunska na místa Němců

Veškerý movitý majetek, který rodina vzala do transportu, byly základní věci denní potřeby, prádelník a prababiččino věno – almara vyrobená v truhlářské dílně jejího otce Jana „Mudry“ Boudy. Osobní věci si převáželi reemigranti v dřevěných bednách. Jedna z nich je zvěčněna na obrázku č. 7. Právě takové zavazadlo je srdcem každé migrační zkušenosti. Je symbolem jak toho, co je přineseno, tak i všeho toho, co je zanecháno za námi. Obsahuje lidskou naději i strach, kterou prožíváme, když opouštíme jeden život a začínáme nový.

---

⁹² *Lidová demokracie: orgán Československé strany lidové*. Praha: Fidelis Schlée Pragoprint, 1945-1994. ISSN 0323-1143.

⁹³ NA Praha, fond MPSP-R, karton 559, *Zpráva o přesídlení Čechů a Slováků z Rumunska. Služební cesta Dr. Václava Zieglera od 6. do 26. 9. 1947*

⁹⁴ NA Praha, fond MPSP-R, karton 620, *Přihláška k repatriaci (reemigraci) 20633*

Obrázek 7: Bagáž použitá při stěhování reemigrantů v rámci dvanáctého transportu z Rumunska. Zdroj: foto vlastní

A jak vypadala samotná reemigrační vlaková souprava? To nám dokumentuje obrázek otištěný v *Obraně lidu* 11. února 1948, který jsem už použil v kapitole 3.2.6.

Podle reemigračních průkazů vydaných v Košicích překročila rodina Nedvědova hranice ČSR 16. října 1947. Platnost průkazů byla omezena do provedení soupisu u MNV v místě budoucího bydliště. V našem případě byl soupis proveden v Žirovicích dne 20. října 1947. Každému z pětičlenné rodiny byla dále vyplacena jednorázová podpora v částce 300,- Kč a všichni byli – jak nás informuje razítko na poslední stránce dokladu – „ošaceni v Chebu“.⁹⁵

O dvanáctém transportu Slováků a Čechů z Rumunska psalo 18. října 1947 i *Rudé právo*: „Ve čtvrtek dopoledne přijel do Košic dvanáctý transport Čechů a Slováků z Rumunska, čítající 847 osob. Reemigranti, většinou zemědělci, řemeslníci a horníci, budou usídleni v okrese Cheb a Falknov.“⁹⁶

Po příchodu do Žirovic u Františkových Lázní reemigranti poprvé přenocovali pod jednou střechou. Druhý den se jednotlivé rodiny nastěhovaly do prázdných domků. Ty byly vybydlené a „zásluhou“ zlatokopů z vnitrozemí v nich nebyl ani žádný nábytek.⁹⁷

Na základě oběžníku Okresního úřadu ochrany práce v Chebu vypracoval MNV v Žirovicích 1. prosince 1948 seznam reemigrantů z Rumunska usídlených v obci a 15. prosince byl pak seznam doplněn o rodinu Němečkovu z čp. 50. Podle soupisu tedy v obci žilo trvale (z řad reemigrantů) 19 dospělých mužů (s rodinami nebo svobodných). Pro zajímavost: roku 1950 měly Žirovice celkem 253 obyvatel.⁹⁸ Můžeme proto tvrdit, že početné rodiny rumunských

---

⁹⁵ Soukromý rodinný archiv, reemigrační průkazy

⁹⁶ *Rudé právo: orgán Komunistické strany Československa*. V Praze: [s.n.], 1920-1995. ISSN 0032-6569.

⁹⁷ *Ústní svědectví Aloise Nedvěda mladšího (*1934)*

⁹⁸ Český statistický úřad. *Historický lexikon obcí České republiky 1869–2005 (1. díl)*. Praha: Český statistický úřad, 2006. 760 s. Dostupné online. ISBN 80-250-1310-3. S. 340.

Čechů tvořily v obci po válce nepřehlédnutelnou (ne-li dominantní) skupinu. Jméno mého pradědečka je na seznamu pod pořadovým číslem 4. Dosud bydlel v obci v čp. 40 (spolu se svou rodinou a už dospělým synovcem Josefem Nedvědem) a byl zaměstnán u Kaolinových a hlinných závodů – Vonšov.⁹⁹

Tabulka 5: Seznam reemigrantů z Rumunska u MNV Žírovice, okres Cheb (1. prosince 1948)

poř. čís.	Jméno reemigranta:	Bydliště:	Zaměstnán u:	Poznámka:
1.	Němeček Alois	Žírovice čp. 13	Kaolinové a hlinné závody – Vonšov	t. č. na voj. výcviku
2.	Vrba Josef	Žírovice čp. 24	Kaolinové a hlinné závody – Vonšov	bydlí dosud v obci
3.	Merhout Václav	Žírovice čp. 33	Kaolinové a hlinné závody – Vonšov	bydlí dosud v obci
4.	Nedvěd Alois	Žírovice čp. 40	Kaolinové a hlinné závody – Vonšov	bydlí dosud v obci
5.	Nedvěd Josef	Žírovice čp. 40	Kaolinové a hlinné závody – Vonšov	bydlí dosud v obci
6.	Němeček Václav	Žírovice čp. 46	Kaolinové a hlinné závody – Vonšov	bydlí dosud v obci
7.	Novotný Karel	Žírovice čp. 46	Kaolinové a hlinné závody – Vonšov	t. č. na voj. výcviku
8.	Němeček Karel	Žírovice čp. 50	Kaolinové a hlinné závody – Vonšov	bydlí dosud v obci
9.	Vrba Karel	Žírovice čp. 54	Kaolinové a hlinné závody – Vonšov	bydlí dosud v obci
10.	Vrba František	Žírovice čp. 60	Kaolinové a hlinné závody – Vonšov	bydlí dosud v obci
11.	Mašek František	Žírovice čp. 64	Kaolinové a hlinné závody – Vonšov	t. č. na voj. výcviku
12.	Valenta Bartoloměj	Žírovice čp. 66	Kaolinové a hlinné závody – Vonšov	bydlí dosud v obci
13.	Svoboda Josef	Žírovice čp. 67	Kaolinové a hlinné závody – Vonšov	bydlí dosud v obci
14.	Bouda Josef	Žírovice čp. 71	Kaolinové a hlinné závody – Vonšov	t. č. na voj. výcviku
15.	Rot František	Žírovice čp. 77	Kaolinové a hlinné závody – Vonšov	t. č. na voj. výcviku
16.	Pešic Václav	Žírovice čp. 78	Kaolinové a hlinné závody – Vonšov	bydlí dosud v obci
17.	Němeček Josef	Žírovice čp. 79	Kaolinové a hlinné závody – Vonšov	bydlí dosud v obci
18.	Schweinert Josef	Žírovice čp. 71	Kaolinové a hlinné závody – Vonšov	odhlášen 6. 11. 1948 do Vildštejnu 129.
20.	Bláha Josef	Žírovice čp. 77	Kaolinové a hlinné závody – Vonšov	odhlášen 20. 3. 1948 do Kornova (Odrava)
21.	Rot Jan	Žírovice čp. 77	Kaolinové a hlinné závody – Vonšov	odhlášen 14. 10. 1947 do St. Rybníku
22.	Němeček Ferdinand	Žírovice čp. 50	Kaolinové a hlinné závody – Vonšov	bydlí dosud v obci

Dne 14. dubna 1948 se žírovičtí zaměstnanci národního podniku *Spojené sedlecko-vildštejské kaolinové a hlinné závody* z řad Čechů reemigrovaných z Rumunska obrátili cestou KSČ na osídlovacího referenta ONV v Chebu. Prohlašovali, že jsou se svou prací naprosto spokojeni a své zaměstnání, které si oblíbili, nechtějí měnit. Žádali tím příslušná místa o pomoc, aby se z Žírovic nemuseli opět stěhovat. Na jejich domky, kam se usídlili a které si opravili, si prý totiž činila nárok firma Stavomat v Chebu. Prohlášení končí hrozbou hromadné secese: „Budou-li nám přesto činěny jakékoliv jiné potíže v budování našeho nového domova, byli bychom nuceni vrátit se zpět do Rumunska do svých dřívějších obydlí.“¹⁰⁰

MNV v Žírovicích se ale na svém zasedání jednotně usnesl na tom, že domky, na které si firma Stavomat v Chebu činila nároky, nemůžou být nikdy rezervovány pro její zaměstnance z cihelny v Žírovicích. Na žádost reemigrantů bydlících v obci pak přidělila tyto domky

⁹⁹ SOKA Cheb: Fond 19 MNV Žírovice, Karton 1, Složka 18, *Seznam reemigrantů v obci*

¹⁰⁰ SOKA Cheb: Fond 19 MNV Žírovice, Karton 1, Složka 23, *Konfiskace a přiděly*

jmenovaným rumunským Čechům, protože se „uchazeči osvědčili jako řádní budovatelé republiky Československé“.¹⁰¹

Můj pradědeček žádal MNV Žirovice o přidělení domu už 20. března 1948. Hodlal hospodařit na domku čp. 71, ke kterému si řekl o 2 ha půdy a 2 krávy. Svoji žádost odůvodnil tím, že mu stávající domek čp. 40 nevyhovuje pro rozvinutí jeho hospodářství, „aby se mohl plně zapojit do budovatelského plánu dvouletky“. Dopis zakončil slovy: „Znamenám se, se soudružským pozdravem. Práci čest.“ Žádost byla obratem kladně vyřízena.¹⁰²

O stejnou nemovitost uctivě žádal i Jindřich Strnad, revident Obilosvazu v Praze. Svou nedatovanou žádost o přidělení vilky čp. 71 do národního správcovství odůvodnil následovně: „Mám dosud byt v Praze I, Perlová 4, který předám synům, kteří se vrátili z koncentračního tábora z Dachau a studují na právnické fakultě v Praze. Já sám jsem přidělen k Okresnímu úřadu do Chebu, bydlím již měsíc v hotelu a rád bych se s manželkou nastěhoval do vlastního bytu a vedl rodinný život.“ Jeho žádost ale byla zamítnuta.¹⁰³

K přidělu nemovitosti s trpasličím hospodářstvím mohla pradědečkovi mírně dopomoci skutečnost, že byl místním malorolníkem a navíc předúnorovým členem strany, zatímco jeho konkurent Jindřich Strnad (v dobovém jazyce) „buržoazním“ úředníkem.

Obrázek 8: Rodina Nedvědova na sklonku 40. let. Zdroj: soukromý rodinný archiv

3.3.6 Nechá se vést v linii strany?

Velkým překvapením pro celou mou rodinu (která si prošla perzekucí v dobách dnes eufemisticky nazývaných jako „normalizace“) bylo zjištění, že pradědeček byl několik let členem KSČ. Evidenční štítek Aloise Nedvěda ve **fondu ÚV KSČ – členská evidence** mi

¹⁰¹ SOKA Cheb: Fond 19 MNV Žirovice, Karton 1, Složka 23, *Konfiskace a přiděly*

¹⁰² SOKA Cheb: Fond 19 MNV Žirovice, Karton 1, Složka 23, *Konfiskace a přiděly*

¹⁰³ SOKA Cheb: Fond 19 MNV Žirovice, Karton 1, Složka 18, *Seznam reemigrantů v obci*

ochotně dohledala paní doktorka Nosková ze 4. oddělení Národního archivu. Ve stejném fondu také našla doprovodné dokumenty týkající se vyloučení Aloise Nedvěda v roce 1954.

Podle evidenčního štítku byl pradědeček předúnorovým členem. Do partaje vstoupil už 20. října 1947 v MO Žirovice, okres Cheb. V roce 1950 byl prověřen a byla mu vyměněna členská legitimace. Cituji stručný výpis z protokolu členské schůze: „Soudruh Nedvěd pochází z 10ti dětí domkářské rodiny, nyní je rolníkem a do strany vstoupil jako dělník kaolinových závodů v Žirovici. Jako rumunský reemigrant se vžil do zdejších poměrů. Je třídně uvědomělý a ke straně má dobrý poměr, ale dosud je málo politicky uvědomělý, ale nechá se vést v linii strany. Je členem a dobrým pracovníkem v JZD a dodávky plní v celku na 100 % a mléka hodně dal navíc. Členské schůze navštěvoval zřídka a tak i RSS nenavštěvoval a omlouvá ho to, že MO jej zvala málokdy vzhledem k tomu, že je ve vzdálenější osadě. Ukládá se mu, aby řádně navštěvoval schůze a RSS, aby se z něho mohl později státi dobrý a uvědomělý člen KSČ, a aby četl stranický tisk. Zavazuje se, že odpracuje zdarma 30 hod. na adaptaci na společné stáje JZD v Kornově.“¹⁰⁴

Už koncem roku 1950 tedy nebyl právě neaktivnějším straníkem. Jeho pasivita se ale dále stupňovala, což vyvrcholilo o čtyři roky později jeho vyloučením ze strany „pro zásadní neplnění členských a stranických povinností a absolutní nezájem o členství ve straně“.

Dne 26. listopadu 1953 píše předseda vesnické organizace Potočiště soudruh Veselý o pradědečkovi ve své zprávě, že v létě 1952 ztratil stranickou legitimaci a osobitým pravopisem k tomu dodává: „Soudruhu Nedvědovi také tato členská legitimace že byla ztracena nijak nevadilo a o stranu a svoje členství v ní zájem nemá.“ A pokračuje: „Bezpočtukrát byl zván na schůze a vždy odmítl i když byl zván osobně soudruhem Veselým. Byl několikrát pozván písemně ale ani po té se nedostavil. Na výzvu aby platil členské příspěvky vždy odpovídá, že už stejně není členem když stratil legitimaci, takže nic platit nebude.“¹⁰⁵

Kádrové oddělení OV KSČ v Chebu pověřilo vyšetřením případu dvoučlennou komisí, která 2. června 1954 doporučila schválení Nedvědova vyloučení slovy: „Jmenovaný nemá zájem býti členem strany, jest mu zatěžko platiti členské příspěvky a návštěva schůze jest pro něho zbytečná ztráta času. Jeho poměr k JZD není nejlepší. To že byl vyloučen ze strany mu prý vyhovuje.“¹⁰⁶

Pradědečkovo „švejkovské“ angažmá v KSČ tak definitivně skončilo 8. června 1954 (v dobách nejhlubšího stalinismu) jeho vyloučením ze strany. To mě osobně vede k zamyšlení nad mentalitou člověka, který vstoupil do komunistické strany jen tři roky poté, co bojoval v Sovětském svazu proti Rudé armádě. Ne náhodou byl v souvislosti s charakteristikou balkánských reemigrantů tak často skloňován přívlastek „politicky indiferentní“. Osoba Aloise Nedvěda je toho dokladem.

---

¹⁰⁴ NA Praha, fond ÚV KSČ – členská evidence

¹⁰⁵ NA Praha, fond ÚV KSČ – členská evidence

¹⁰⁶ NA Praha, fond ÚV KSČ – členská evidence

3.3.7 Z „divokého západu“ do města

Vraťme se ale zpět do pohraničních Žirovic, kde se pradědeček nespokojil ani s přidělem vilky (v sousedství Františkových Lázní) se zahradou o výměře dvou hektarů. Nikdy se do ní nenastěhoval, obhospodařoval jen přilehlé pozemky. V únoru 1949 se jeho rodina rozrostla o dalšího člena, dceru Marii, a dva měsíce nato se z Žirovic stěhovala. 15. dubna 1949 se Alois a Anna Nedvědovi přihlásili k trvalému pobytu do osady Kornov (dnes Obilná) čp. 11, okres Cheb.¹⁰⁷ Usadili se tam na starém německém stavení se zahradou a poli o celkové výměře 12,5 ha.¹⁰⁸ Pradědeček si tak konečně splnil svůj velký sen, se kterým přijížděl do republiky – začít v Čechách hospodařit. Tato radost ale neměla dlouhého trvání. Pod hrozbou uvěznění musel totiž brzy vstoupit do JZD. Po znárodnění rychle vystřízlivěl ze své původní podpory KSČ a jeho rozčarování z kolektivizace se dále prohlubovalo.¹⁰⁹

Obrázek 9: Hrázděný dům v Obilné čp. 11. V popředí na motocyklu sedí Alois Nedvěd ml., Zdroj: soukromý rodinný archiv

Roku 1964 definitivně opustil pohraničí, když si se svým dospělým synem Aloisem Nedvědem ml. koupil dvougenerační dům ve „vnitrozemských“ Lounech, posledním česky mluvícím městě před dřívější jazykovou hranicí. Už jen malou historickou zajímavostí zůstává, že také z Loun putovalo na počátku 19. stol. do Vojenské hranice několik osadníků – spoluzakladatelů pradědečkovy rodné kolonie Gerník.¹¹⁰ Kruh dějin se tak pozoruhodně uzavřel.

---

¹⁰⁷ Soukromý rodinný archiv, přihlášky k trvalému pobytu

¹⁰⁸ SOKA Cheb: Fond 179, Karton 174, Inv. číslo: 87, *Konfiskace zemědělského majetku*

¹⁰⁹ *Ústní svědectví Aloise Nedvěda mladšího (*1934)*

¹¹⁰ ŠPOULA, Stanislav. *Příspěvek k problematice české menšiny v rumunském Banátě*. Praha, 1982. Vedoucí práce Iva Heroldová.

Obrázek 10: Rodinný dům v Lounech čp. 1783, kam se rodina Nedvědova přestěhovala v polovině 60. let. Zdroj: soukromý rodinný archiv

Alois Nedvěd st. zemřel v Lounech roku 1987. V té době už byla jeho rodina plně začleněná do české společnosti (ačkoli on sám kontakt se svým rodištěm v Rumunsku nikdy nepřerušil) a dvě vnoučata dokonce studovala na vysoké škole. Jeho žena Anna ho přežila o celých 16 let.¹¹¹

Obrázek 11: Návštěvy příbuzných z Československa působily na naše krajany v Rumunsku osmdesátých let jako zjevení... (Gerník, léto 1983) Zdroj: soukromý rodinný archiv.

---

¹¹¹ Soukromý rodinný archiv, úmrtní listy

4 ZÁVĚR A DISKUSE

Rumunská reemigrace (včetně té tzv. černé) změnila radikálním způsobem životy pětadvaceti tisíc Čechů a Slováků. I přesto se její historie dodnes nedočkala vlastní vědecké monografie. Důvodem není ani tak lhostejnost naší veřejnosti k osudu reemigrantů, jako spíš nenápadnost tzv. rumunských Čechů, kteří se při své pracovitosti a skromnosti lehce adaptovali na místní poměry a necítili žádnou zvláštní potřebu na svou odlišnost (spočívající toliko v jejich balkánském původu) jakkoli upozorňovat. Už proto, že nastoupivší „lidově demokratický“ režim prohlásil (až příliš brzy po skončení samotné reemigrace) otázku národnostních minorit jednou provždy za vyřešenou.

Sami reemigranti se přitom paradoxně stali (nezávisle na své vůli) jedním z nástrojů jejího řešení, prostředníky vysněné národní očisty, jejichž repatriací bude konečně „odčiněna Bílá hora“. Dobovou propagandou byli povýšeni do role kolonistů, kteří osídlí degermanizovanou půdu v československém pohraničí a jako „nejlepší z nejlepších“ vstoupí do nové éry dějin, budoucnosti patřící Slovanům a „jejich“ socialismu. Právě rané pokvětnové volání po očištění národa od „cizorodých živlů“, předem formulované košickým vládním programem a uvedené ve skutek poválečnými transfery (ať už z nebo do ČSR), je možné chápat jako první projev autoritativní vlády a s ní spojeného bezpráví. Občanům třetí republiky to mělo být varovným signálem, poslední výstrahou před plíživým nástupem totality. Ignorace bezpráví ze strany většinové české společnosti nebo dokonce jeho legitimizace jako prostředku „tvorby dějin“ jsou pak jen důkazem toho, že vláda Národní fronty a mocenský monopol jedné strany nebyl ničím jiným nežli odpovědí na domácí poptávku po radikálním řešení československých „gordických uzlů“.

Pro společenství Čechů z Rumunska to nebylo první zneužití jejich „občanské spolehlivosti“ ze strany státní moci. Její obětí se stali už jako občané Rumunského království, kdy mladí čeští muži narukovali do služby v rumunské armádě nebo dokonce jako zmanipulovaní dobrovolníci do řad německých SS. Jejich tehdejší motivaci snad můžeme omluvit jistým pocitem sounáležitosti s rumunskými Němci. I oni totiž přišli do Vojenské hranice z Čech. Banátští Češi i Němci byli místními nazýváni stejným jménem (Pémové) a ze všech etnik tohoto kotle národů si byli vzájemně nejbližší. To bylo umocněno i vlastenectvím rumunských Čechů, které bylo zemským patriotismem v pravém smyslu slova – láskou ke staré vlasti, na kterou stále vzpomínali a kterou kdysi s našimi Němci společně sdíleli. Těžko říci, zda si při svém primitivismu vůbec uvědomovali, že ve válce bojují proti ČSR, respektive jejím spojencům.

Nesuďme ale rumunské Čechy. Kořeny jejich prohřešků nehledejme ve zlé vůli, připišme je spíše jejich (nevrozené, ale nedostatečným vzděláním získané) jednoduchosti, omezenosti a „politické indifferenci“ které bylo za války nechutně zneužito. To, že většina Čechů v Rumunsku byla jen nevědomou hračkou velkých dějin, si zřejmě uvědomovali i úředníci ČsPK, kteří službu našich krajanů v rumunské armádě velkoryse přecházeli mlčením. Razítko ministerstva vnitra nedostalo jen několik desítek bývalých vojáků SS. Ti reemigrování nebyli a dožili ve svých rodných vesnicích Podunají. Velkorysost komise ke krajanům s válečnou

minulostí ovšem nepramenila ani tak z dobroty úředníků, jako spíše z jejich hlavního úkolu, jímž bylo přesídlení co možná největšího procenta zahraničních Čechů a Slováků do ČSR. Pro úspěšné splnění svého plánu byla pak ČsPK ochotna zamlčet prakticky cokoli.

Zamlčela tak i usnesení vlády ze dne 10. ledna 1947 o tom, že další reemigranti už si nemohou v republice nárokovat přiděl zemědělských usedlostí a počítá se s nimi jen jako s pracovní silou do námezdního poměru. To bylo později pro mnohé rumunské reemigranty v pohraničí zdrojem zklamání z nesplněných slibů, které jim Ministerstvo práce a sociální péče prostřednictvím své expozitury v rumunském Velkém Varadině dalo. Ani tak se mnozí z nich svého snu nevzdali, šli si za svým cílem a dekret „národního správce“ konfiskované půdy jim byl nakonec udělen. O to větší pak bylo jejich rozčarování z násilné kolektivizace. I přes všechna nenaplněná očekávání reemigrantů se tito naši noví spoluobčané rychle zapojili do hospodářského života a první generace narozená v Československu už cejch „reemigranta“ nebo „rumunského Čecha“ po svých rodičích nezdělala, asimilovala se.

Konkrétním příkladem každodennosti takového návratu z diaspory je i rodina Nedvědova. Ve své studii jsem pod pomyslným drobnohledem studoval její (po)válečné osudy, na nichž jsem demonstroval průběh reemigrace z Rumunska a mentalitu našich balkánských krajanů. Ovšem ani jejich (relativně rychlým) začleněním do společnosti náš příběh nekončí. České pohraničí, které osidlovali, je dodnes silně poznamenáno poválečným budováním „národního státu“. Národního v uvozovkách, protože místní Němce tam zčásti vystřídaly jen nové národnostní menšiny, často ještě cizejší (nebo minimálně exotičtější) nežli původní německé obyvatelstvo.

Má práce je jen malým příspěvkem. Věřím, že mnou zkoumané téma by si pro svůj historický dopad (ovlivnilo osudy pětadvaceti tisíc duší) zasloužilo důstojnější monografické zpracování, které by (v neposlední řadě) zohlednilo i jiné otázky. Těmi by mohla být například neuskutečněná mezistátní majetkoprávní dohoda s Rumunskem nebo samotné financování reemigrační akce (ČsPK v Rumunsku byla vyplácena ve valutách, které pak komise s tichým souhlasem ministerstva prodávala na černém trhu).¹¹² Ve své SOČ jsem zohlednil ohlas reemigrace v dobovém československém tisku, mohl jsem se na ní ale podívat i z druhé strany – tedy očima místních kronik konkrétních českých a slovenských komunit v Rumunsku. Právě to je cesta, kterou bych chtěl nasměrovat své další bádání.

---

¹¹² NA Praha, fond MPSP-R, karton 559, *Zpráva o revisi ČsPK v Oradea Mare*

5 POUŽITÁ LITERATURA

Archivní prameny

NA Praha, Fond Osídlovací komise při ÚV KSČ, signatura 362

NA Praha, Fond Osídlovací komise při ÚV KSČ, signatura 371

NA Praha, fond MPSP-R, karton 559, *Zpráva MPSP – Přítomný stav reemigračních akcí*

NA Praha, fond MPSP-R, karton 559, *Zpráva o přesídlení Čechů a Slováků z Rumunska. Služební cesta Dr. Václava Zieglera od 6. do 26. 9. 1947*

NA Praha, fond MPSP-R, karton 559, *Zpráva o revisi ČsPK v Oradea Mare*

NA Praha, fond MPSP-R, karton 620, *Přihláška k repatriaci (reemigraci) 20633*

NA Praha, fond MPSP-R, karton 640, *Prehlásenie (Reverz) 20210*

NA Praha, fond MPSP-R, karton 640, *Přihláška k repatriaci (reemigraci) 20210*

NA Praha, fond MPSP-R, karton 659, *Zpráva o organizaci a činnosti ČsPK v Rumunsku*

NA Praha, fond MPSP-R, karton 660, *Hlášení Františka Nováka ze dne 26. února 1947*

NA Praha, fond MPSP-R, karton 660, *Zpráva o situaci Čechů a Slováků v Rumunsku a o provedení přesídlovací akce ze dne 17. prosince 1949*

NA Praha, fond MPSP-R, karton 660, *Zpráva o služební cestě do Rumunska ve dnech 24. května až 5. června 1947.*

NA Praha, fond MPSP-R, karton 662, *Obežník ČsPK v Rumunsku, dňa 17. mája 1947*

NA Praha, fond MPSP-R, karton 670 „*Česi a Slováci! Rodní bratia a sestry v Rumunsku! Mat' rodná, zem československá, Vás volá!*“

NA Praha, fond MZV-VA, výstřižkový archiv zamini, „*Reemigrace*“

NA Praha, fond ÚV KSČ – členská evidence

SOkA Cheb: Fond 179, Karton 174, Inv. číslo: 87, *Konfiskace zemědělského majetku*

SOkA Cheb: Fond 19 MNV Žirovice, Karton 1, Složka 18, *Seznam reemigrantů v obci*

SOkA Cheb: Fond 19 MNV Žirovice, Karton 1, Složka 23, *Konfiskace a přiděly*

Soukromý rodinný archiv, přihlášky k trvalému pobytu

Soukromý rodinný archiv, reemigrační průkazy

Soukromý rodinný archiv, rodokmen „*Arbor generis familiae Bouda No. 91 in Garnic*“

Soukromý rodinný archiv, rodokmen „*Arbor generis familiae Nedved No. 47 in Garnic*“

Literatura

AUERHAN, Jan. *Čechoslováci v Jugoslavii, v Rumunsku, v Maďarsku a v Bulharsku*. V Praze: Melantrich, 1921. 207 s.

Český statistický úřad. *Historický lexikon obcí České republiky 1869–2005 (1. díl)*. Praha: Český statistický úřad, 2006. 760 s. Dostupné online. ISBN 80-250-1310-3. S. 340.

Češi v Banátu - gernik.eu. [online]. Dostupné z:

http://gernik.eu/index.php/%C4%8Ce%C5%A1i_v_Ban%C3%A1tu

HEROLDOVÁ Iva. *Čeští reemigranti z rumunského Banátu*, Český lid 70, 1983, 4

HEROLDOVÁ Iva. *K etnické problematice Československa, zvláště českého pohraničí, po druhé světové válce*, Český lid 70, 1983, 1

Jech, Jaromír et al. *České vesnice v rumunském Banátě*. Praha: Ústav pro etnografii a folkloristiku AV ČR, 1992. 202 s. Národopisná knihnice. Češi v cizině; 5. ISBN 80-85010-36-4. Str. 171 – 177.

KARAS, František. *Československá větev, zapomenutá nebem i zemí. I, Čechové v Rumunsku*. V Praze: Spolek Komenský vlastním nákladem, 1937. 64 s., [8] s. obr. příl.

NOSKOVÁ, Helena a VÁCHOVÁ, Jana. *Reemigrace Čechů a Slováků z Jugoslávie, Rumunska a Bulharska (1945-1954)*. 1. vyd. Praha: AV ČR. Ústav pro soudobé dějiny, 2000. 297 s. Studijní materiály Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR. sv.3.

PEHR, Michal. *Zápas o nové Československo 1939-1946: válečné představy a poválečná realita*. Vyd. 1. Praha: NLN, 2011. 237 s. Knihnice Dějin a současnosti; sv. 41. ISBN 978-80-7422-082-1.

SECKÁ, Milena. *Etnické procesy u českých reemigrantů z Rumunska*. Praha, 1981. Vedoucí práce Iva Heroldová.

SPURNÝ, Matěj. *Nejsou jako my: česká společnost a menšiny v pohraničí (1945-1960)*. Praha: Antikomplex, 2011. 373 s. ISBN 978-80-904421-3-9.

SVOBODA, Jaroslav a kol. *Banát: turistický a vlastivědný průvodce českým Banátem*. Vyd. 3. Brno: Kudrna, 2009. 164 s., [22] s. obr. příl. Kudrnovy průvodce světem; 1. ISBN 978-80-260-0263-5.

ŠATAVA, J.: *Češi v horách Banátu*. In: Lidé+Země, roč. 30, č. 12, 1981

ŠPOULA, Stanislav. *Příspěvek k problematice české menšiny v rumunském Banátě*. Praha, 1982. Vedoucí práce Iva Heroldová.

URBAN, R. *Češi a Slováci v Rumunsku*. Nadlak: Ivan Krasko, 2005. 168 s. Dejiny - tradície - duchovné dedičstvo. ISBN 973-8324-74-2.

VACULÍK, Jaroslav. *Češi v cizině - emigrace a návrat do vlasti*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2002. 73 s. ISBN 80-210-3001-1.

VACULÍK, Jaroslav. *Reemigrace zahraničních Čechů a Slováků v letech 1945-1950*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1993. 158 s. ISBN 80-210-0585-8.

VACULÍK, Jaroslav. *Začleňování reemigrantů do hospodářského života v letech 1945-1950*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2001. 85 s. Studie Národohospodářského ústavu Josefa Hlávky; 2/2001. ISBN 80-238-7520-5.

Periodika

Československý svět: orgán Československého ústavu zahraničního. Praha: Československý ústav zahraniční, 1946-1990.

Lidová demokracie: orgán Československé strany lidové. Praha: Fidelis Schlée Pragoprint, 1945-1994. ISSN 0323-1143.

Lidové noviny: list Syndikátu českých spisovatelů. Praha: Syndikát českých spisovatelů, 1948-1952. ISSN 0862-5921.

Mladá fronta: deník mladých lidí. Praha: Mladá fronta, 1945-1990. ISSN 0323-1941

Národní osvobození. Praha: Pokrok, 1924-1948. ISSN 1804-9168.

Práce: český deník v českých rukou [Čechy]. Praha: Deník Práce, 1945-1997.

Právo lidu: časopis hájící zájmy dělníků, maloživnostníků a rolníků. Kukleny u Králova Hradce: Ladislav Pavel, 1893-1948. ISSN 0862-5913.

Pražské nowiny. Praha: Synové Bohumila Haase, 1825-1864. ISSN 1802-775X.

Rudé právo: orgán Komunistické strany Československa. V Praze: [s.n.], 1920-1995. ISSN 0032-6569.

Svobodné noviny: list Sdružení kulturních organizací. Praha: Sdružení kulturních organizací, 1945-1948. ISSN 1802-6273.

Svobodné slovo: [Praha - hlavní vydání]. Praha: Melantrich, 1945-1996. ISSN 0231-732X.

Za svobodné Československo: deník československé branné moci. [S.l.]: Oddělení osvěty a propagandy, 1944-1946. ISSN 1805-7403.

Zemědělské noviny: list Jednotného svazu českých zemědělců. Praha: Přípravný výbor Jednotného svazu českých zemědělců, 1945-1992;1994-1995. ISSN 0139-5777.

Právní předpisy

74/1946 Sb. *Ústavní zákon o udělení státního občanství krajanům vracejícím se do vlasti*.
Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění [online]. Dostupné z:
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1946-74>

75/1946 Sb. *Zákon o přiznávání hospodářských a právních úlev krajanům vracejícím se do vlasti*.
Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění [online].
Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1946-75>

Košický vládní program. [online]. Dostupné z: [http://www.moderni-dejiny.cz/clanek/kosicky-
vladni-program-5-4-1945/](http://www.moderni-dejiny.cz/clanek/kosicky-vladni-program-5-4-1945/)

Protokol o transferu osob české a slovenské národnosti z Rumunska do Československa –
psp.cz. [online]. Dostupné z: http://www.psp.cz/eknih/1946uns/tisky/t0158_00.htm

Orální historie

Ústní svědectví Aloise Nedvěda mladšího (*1934)

6 SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK

Obrázek 1: Dobový plakát: „Češi a Slováci v Rumunsku, čítajte!“, Zdroj: NA Praha, fond MPSP-R, karton 620	22
Obrázek 2: Dobový plakát: „Bratia Česi a Slováci!“, Zdroj: NA Praha, fond MPSP-R, karton 670	23
Obrázek 3: „Jeden z transportů odvažející krajanů zpět do vlasti“, Zdroj: Obrana lidu, 11. února 1948	26
Obrázek 4: Vchod do někdejšího sídla ČsPK v rumunské Oradea Mare dnes. Zdroj: foto vlastní.....	33
Obrázek 5: Verona Nedvědová roz. Beránková uprostřed dětí a vnoučat. Fotografie je z období druhé světové války, proto jsou na obrázku jen ženy a děti. Zdroj: soukromý rodinný archiv	34
Obrázek 6: Dobový popisek „Salost Nedved Alois“ aneb ve službách rumunského námořnictva. Zdroj: soukromý rodinný archiv	36
Obrázek 7: Bagáž použitá při stěhování reemigrantů v rámci dvanáctého transportu z Rumunska. Zdroj: foto vlastní	40
Obrázek 8: Rodina Nedvědova na sklonku 40. let. Zdroj: soukromý rodinný archiv	42
Obrázek 9: Hrázděný dům v Obilné čp. 11. V popředí na motocyklu sedí Alois Nedvěd ml., Zdroj: soukromý rodinný archiv	44
Obrázek 10: Rodinný dům v Lounech čp. 1783, kam se rodina Nedvědova přestěhovala v polovině 60. let. Zdroj: soukromý rodinný archiv	45
Obrázek 11: Návštěvy příbuzných z Československa působily na naše krajanů v Rumunsku osmdesátých let jako zjevení... (Gerník, léto 1983) Zdroj: soukromý rodinný archiv.	45
Tabulka 1: Přehled populačního vývoje. Srovnání několika úředních a soukromých statistik svědčící o vzrůstu českého obyvatelstva	16
Tabulka 2: Soukromé sčítání starostů obcí v roce 1930, které Urban považuje za věrohodnější	16
Tabulka 3: Přehled transportů z Rumunska.....	27
Tabulka 4: Kolik Čechů a Slováků? Podíl obou národů na rumunské reemigraci	28
Tabulka 5: Seznam reemigrantů z Rumunska u MNV Žirovice, okres Cheb (1. prosince 1948)	41

7 SEZNAM ZKRATEK

AV ČR – Akademie věd České republiky

čs. – československý

ČsPK – Československá přesídlovací komise

ČSR – Československá republika

DDT – dichlordifenyltrichlorethan

SS – Schutzstaffel

FF UK – Filozofická fakulta Univerzity Karlovy

JZD – Jednotné zemědělské družstvo

KSČ – Komunistická strana Československa

MNV – Místní národní výbor

MO – Místní organizace

MPSP-R – Ministerstvo práce, sociální péče a repatriace

MZV-VA – Ministerstvo zahraničních věcí, výstřižkový archiv

NA ČR – Národní archiv České republiky

NK ČR – Národní knihovna České republiky

ONV – Okresní národní výbor

OV KSČ – Okresní výbor Komunistické strany Československa

RČS – Republika československá

RSŠ – Rok stranického školení

SOČ – Středoškolská odborná činnost

SOka – Státní okresní archiv

ÚV KSČ – Ústřední výbor Komunistické strany Československa

ZNV – Zemský národní výbor

8 PŘÍLOHA 1: PROTOKOL O TRANSFERU OSOB ČESKÉ A SLOVENSKÉ NÁRODNOSTI Z RUMUNSKA DO ČESKOSLOVENSKA

PROTOKOL

UZAVŘENÝ MEZI REPUBLIKOU ČESKOSLOVENSKOU A KRÁLOVSTVÍM RUMUNSKÝM O TRANSFERU OSOB ČESKÉ A SLOVENSKÉ NÁRODNOSTI Z RUMUNSKA DO ČESKOSLOVENSKA.

VLÁDA REPUBLIKY ČESKOSLOVENSKÉ, ZASTOUPENÁ JEHO EXCELLENCÍ PANEM JAROSLAVEM KRAUSEM, MIMOŘÁDNÝM VYSLANCEM A ZPLNOMOCNĚNÝM MINISTREM REPUBLIKY ČESKOSLOVENSKÉ,

A

**VLÁDA KRÁLOVSTVÍ RUMUNSKÉHO, ZASTOUPENÁ JEHO EXCELLENCÍ PANEM GEORGHE TATARESCU, MÍSTOPŘESEDOU MINISTERSKÉ RADY A MINISTREM ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ,
DOHODLY SE TAKTO:**

Článek 1

Osoby národnosti české a slovenské, bydlící na území Království Rumunského, které jsou občany rumunského státu, nebo bezdomovci (v dalším všichni označováni "přestěhovalci"), mohou se volně vystěhovati do Československé republiky ve lhůtě jednoho roku ode dne podepsání tohoto protokolu.

Osoby, které opouštějí Rumunsko podle tohoto protokolu, pozbudou právně rumunského státního občanství, jakmile opustí území Království Rumunského.

Vláda republiky Československé souhlasí s tím, aby občané českoslovenští, rumunské národnosti, mohli se volně vystěhovati do Rumunska a na žádost Královské vlády rumunské bude uzavřena dohoda k tomuto účelu.

Článek 2

Oficiální zástupce republiky Československé, jakož i československé orgány, ustanovené k přípravě a provádění transferu obyvatelstva, jsou oprávněni, aby ve společné dohodě a za podpory kompetentních rumunských úřadů, ustanovených aneb zřízených za tímto účelem, vstupovali v přímý styk s osobami uvedenými v čl. 1, aby vydávali veřejné výzvy a vyhlášky a provedli soupis těch, kdož chtějí dobrovolně přesídliti do Československa.

Přesídlení osob české a slovenské národnosti bude provedeno smíšenými komisemi československo-rumunskými, zřízenými za tím účelem.

Článek 3

Královská vláda rumunská souhlasí, aby přestěhovalci měli právo vzít s sebou do Československé republiky, ať zcela, nebo po částech a postupně, osobní svršky, vlastní nábytek, domácí zařízení, osobní skvosty, nejnnutnější nářadí pro provozování řemesel.

Vzhledem k transferu těchto statků, pořídí každý zájemce svůj úplný inventář ve dvou exemplářích.

Inventář se prozkoumá na místě přesídlovacími smíšenými komisemi československo-rumunskými, uvedenými v čl. 14, které potvrdí správnost a vrátí jeden exemplář zájemci, a druhý exemplář uloží v archivu komise.

V případě pochybností má smíšená komise právo přesvědčiti se svými delegáty, nebo orgány, o čistě osobním charakteru zmíněných statků, které mají být českými a slovenskými přestěhovalci vzaty s sebou, provádějíc nezbytná šetření.

Předmětem transferu mohou být pouze statky zapsané v inventáři.

Článek 4

Obě vlády souhlasí s tím, že přesídlení nebude na újmu majetkových ani osobních práv přestěhovalců, jichž nabyli na území státu svého dosavadního bydliště, v rámci rumunských ústavních ustanovení.

Článek 5

Vývoz movitých statků, uvedených v čl. 3, je osvobozen od veškerých daní, celních poplatků, neb vývozních omezení. Rovněž nepodléhá celním poplatkům a daním dovoz nutného materiálu, sloužícího k zabalení statků vystěhovalců a usnadnění jejich dopravy.

Obě strany se zavazují, že si vyjdou vstříc při transferu hodnot, uvedených v čl. 3.

Článek 6

Královská vláda rumunská souhlasí, aby zvláštní konvencí se upravila otázka živého i mrtvého inventáře, skvostů, pokud se na ně již nevztahuje ustanovení čl. 3, zlata, uměleckých a vědeckých sbírek, rumunské měny (bankovních nebo kovových peněz), devis, cenných papírů, státních papírů, akcií, obligací, deposit, zaplacených pojišťovacích příspěvků, pojistných premií, pensí, rent, úspor, později splatných pohledávek a jiných právních a vlastnických nároků přestěhovalců, konvencí, která bude integrální součástí tohoto protokolu.

Článek 7

Pokud jde o vlastnictví nemovitých statků přestěhovalců a břemene na nich váznoucích, jakož i movitých statků, neuvedených v čl. 3 a 6, Královská rumunská vláda souhlasí, aby tato otázka byla upravena v rámci dohody, podle článku 6. Tímtož způsobem bude postupováno s

podniky průmyslovými, profesionálními nebo obchodními a řemeslnickými, jakož i s jinými statky.

Článek 8

Pokud jde o movitý majetek, který náleží českým nebo slovenským sdružením, družstvům, společnostem, církevním organizacím, nebo jiným organizacím, které byly likvidovány na základě provedení transferu osob národnosti české a slovenské, budou aplikovány dispozice čl. 3, 5, 6 a 7.

Pokud jde o jmění nemovité, nebo podniky, které patří shora uvedeným sdružením, bude se aplikovati čl. 7.

Článek 9

Ochrana práv a likvidace majetku movitého, pokud nebude vyvezen, jakož i majetku nemovitého, zůstavšího na území rumunského státu, bude svěřena orgánům, jež budou ustanoveny v rámci konvence, o níž se pojednává v čl. 6.

Článek 10.

Repatriované osoby jsou povinny likvidovat splatné dluhy do data repatriace, závazky, které pocházejí z daní a dávek, kvot a neb jiných jakýchkoliv příspěvků, dluhovaných státu, okresu, obci nebo jiným veřejným institucím, jakož i závazky, které mají vůči rumunským občanům, pokud zanechaný majetek neposkytuje dostatečné záruky.

Článek 11

K provedení hromadných transportů budou připuštěny až do místa nynějšího sídla československých přestěhovalců, dopravní orgány československé a potřebná zařízení, jakož i osoby, pověřené dopravou a zdravotní ochranou, za spolupráce příslušných rumunských úřadů.

Článek 12

Finanční výdaje, spojené s transferem Čechů a Slováků z Rumunska, uhradí sama vláda Československá.

Článek 13

Obě vlády souhlasí, aby provedení tohoto transferu obyvatelstva bylo uskutečněno v rámci platných mezinárodních zdravotních a veterinárních úmluv.

Článek 14

K usnadnění tohoto transferu obyvatelstva a k rozřešení všech otázek a sporů, jež se případně vyskytnou při provádění tohoto protokolu, bude ustavena Smíšená komise, složená ze stejného počtu zástupců obou vlád, se sídlem v Bukurešti.

Členové komise budou jmenováni ve lhůtě 14 dní ode dne podepsání zvláštní konvence, uvedené v čl. 6.

Spory, které spadají do kompetence obyčejných soudů, zůstanou v jejich příslušnosti.

Československé vyslanectví v Bukurešti detašuje vyššího úředníka a potřebný personál do Oradea Mare, za účelem zřízení úřadu, jehož úkolem bude koordinace všech opatření, pokud se týkají aplikace a provedení tohoto protokolu s hlediska československého.

Tento úředník, delegát Československého vyslanectví a přidělení úředníci obdrží veškerá nutná usnadnění ve shodě a v úzké spolupráci s příslušnými rumunskými úřady.

Přestěhování bude provedeno místními smíšenými komisemi československo-rumunskými, které budou pracovat podle dispozic ústřední smíšené komise.

Status a činnost komisí, uvedených v tomto článku, budou stanoveny zvláštní konvencí, uvedenou v čl. 6.

Podepsáno ve dvou původních exemplářích v jazyku českém a rumunském, v Bukurešti, dne 10. července 1946.